

SLOVENSKÝ SKAUTING

HISTORICKÁ KOMISIA

SKAUTSKÉ ORGANIZÁCIE EXISTUJÚCE NA ÚZEMÍ SLOVENSKA

Vydal Slovenský skauting, Historická komisia, 2021
© Slovenský skauting, Historická komisia

© Autor:
Jozef Mikloš - Mufi

POĎAKOVANIE
bratom Vojtechovi Brabencovi, Petrovi Janotovi, Michalovi Novákovi a
Jozefovi Ozábalovi
za materiály na doplnenie údajov

Recezent: Peter Janota

Fotodokumentácia: z osobných, alebo zborových skautských archívov

Ing. Miroslav Jízdny: kresby odznakov Čs. obce junákov voľnosti, Hašomer Kadimah,
Združenia socialistických skautov a skautiek a Junáckej obce
Psohlavcov.

Grafická úprava:

ISBN

Táto publikácia neprešla jazykovou úpravou. Je určená len pre vnútornú potrebu SLSK.

OBSAH

Úvod 4
Obdobie do roku 1918 6
Obdobie od 28.10.1918 do konca roka 1938 8
Obdobie 1945 – 1949 26
Obdobie od apríla 1968 do apríla 1970 29
Obdobie od decembra 1989 do 31.12.1992 32
Obdobie od roku 1993 35
Záver 39
Pramene 40

Slovenskí katolícki skauti

ÚVOD

Pred vznikom Československej republiky na Slovensku v uhorskej časti Habsburskej cisársko – kráľovskej monarchie mal vedúce postavenie Maďarský (uhorský) skautský zväz (Magyar Csekészsövetség). Okrem neho skauting existoval aj pri iných spolkoch. Pracovali aj židovské skautské oddiely Hašomer Kadimah (napr. Lučenec, Nové Mesto nad Váhom, Košice, Prešov a iné).

Prvá Československá republika bola demokratickým štátom. Jej politický systém odzrkadľoval aj pluralitu detských a mládežníckych organizácií. Rôznorodosť prevládala aj vo skautskom hnutí. V republike existovalo vyše 60 skautských združení a spolkov. Niektoré boli apolitické, iné pracovali na náboženskom základe, pri cirkvách, politických stranách, národnostných menšinách, či telovýchovných organizáciách. Podobná situácia vládla aj na Slovensku, aj keď ich počet bol podstatne menší ako v Čechách.

Na Slovensku mal prioritu celoštátny Zväz junákov – skautov a skautiek RČS (ZJSaS). V 30-tych rokoch na členskej základni výrazne naberal Slovenský katolícky skauting (SKS), ktorý mal zároveň aj kolektívne členstvo vo Zväze. Niektoré obdobia početný bol aj proletársky skauting organizovaný pri telovýchove, napr. Skautský odbor RTJ, či Spartakovi skauti práce. Z národnostných menšín to boli hlavne maďarskí, nemeckí a rusínski skauti.

Špecifikom bol židovský skauting z ktorého existovalo niekoľko spolkov. Príslušníci židovského etnika žili v diaspóre, rozptýlene po celej Európe medzi majoritnými národmi. Židovský skauting zahŕňal národnostný a náboženský aspekt. Preto väčšina sionistických organizácií, aj skautských mala medzištátny charakter. Napriek tomu, vznik a činnosť ich jednotlivých odbočiek musel byť schválený štátnymi orgánmi krajiny v ktorej pôsobili.

Zlučovací proces, ale aj trieštenie skautského hnutia dynamicky prebiehalo počas celej dvadsať ročnej existencie prvej republiky. Napr. skautské (junácke) združenie Psohlavci bolo jedným zo spolkov, ktorí v júni roku 1919 zakladali Zväz junákov – skautov RČS (ZJS). Ale už na jeseň 1919 sa časť z nich od Zväzu odtrhla a vytvorila samostatnú Junácku obec Psohlavcov. V 20-tych rokoch sa znova časť Psohlavcov zlúčila so Zväzom, zvyšok sa priklonil k woodcraftu. Aj v ďalších rokoch do Zväzu vstupovali dovtedy samostatné spolky, ktoré sa stávali kolektívnymi členmi ZJS RČS. Niektoré časom so Zväzom úplne splynuli (napr. Čs. obec skautov Baden Powellových, časť Junáckej obce Psohlavcov), niektoré si svoju autonómiu v rámci Zväzu zachovali až do zákazu skautingu v decembri 1938 (napr. Slovenskí katolícki skauti).

Ako protiváha Zväzu junákov – skautov RČS sa v roku 1919 vytvorila voľnejšia Federácia československých skautov. V nej boli zoskupené ďalšie skautské združenia a spolky. Zakladajúcimi členmi bolo Združenie socialistických skautov a skautiek, Spojené zbory junákov – skautov, Junácka obec Psohlavcov, Obec skautov Baden Powellových,... Na čelo federácie bol zvolený Bohumil Halaburda. Federácia pravdepodobne zanikla po roku 1932. Časť skautských organizácií združených vo federácii viac inklinovala k woodcraftu Ernesta Thompsona Setona, ako ku skautingu typu sira Roberta Baden Powella.

Už zakladateľ skautingu sir Robert Baden Powell (Bí-Pí) zahrnul do svojej koncepcie prvky Setonovej lesnej múdrosti. Ešte špecifickejší bol český model skautingu vypracovaný Antonínom Benjamínom Svojsíkom. Pri tvorbe príručky Základy junáctva vychádzal z B.P.-ho príručky Skauting pre chlapcov obohatený prvkami woodcraftu, ale aj prvkami slovanskými a národnými. Pri vznikajúcich junáckych (skautských) zoskupeniach záležalo od vedúcich činiteľov, ktorý z týchto prvkov bude dominantnejší. Spočiatku tieto rozdiely neboli výrazné. Mnohé z týchto neskôr jednoznačne woodcrafterských spolkov mali vo svojom názve „junácky“ alebo „skautský“, napr. Děti živeny - zálesácki junáci, Združenie skautov Setonovcov (Setonovi skauti), Junácka obec Psohlavcov, ISAW – junáci prírody a práce a pod. V týchto spolkoch začínali svoju skautskú dráhu mnohí významní činovníci Zväzu

junákov – skautov RČS. Napríklad zakladateľ a vodca Ústrednej lesnej školy Zväzu junákov – skautov RČS Frank (František) A. Elstner začínal u Psohlavcov. Významný český zväzový činník pôsobiaci na Slovensku Josef Horký – Marabú začínal v príbramskom kmeni Dětí svobody. Naopak, mnohé osobnosti Ligy lesnej múdrosti mali skautskú minulosť (napr. Miroslav Vavrda – Setonovi skauti, Jaroslav Šimsa – Skauti práce). Podobne to bolo aj u trampov. Legendy trampingu Jozef Peterka – Bob Hurikán (33. oddiel Praha), Jan Korda (autor trampskej hymny Vlajka), či Jarka Mottl za mladi prešli skautingom.

Ernest Thompson Seton založil woodcraft v roku 1902. Robert Baden Powell pri spracovaní koncepcie skautingu so Setonom komunikoval, aj sa s ním v roku 1906 osobne stretol. Ernest T. Seton podporil skauting, bol jedným zo zakladateľov skautingu v USA a jeden čas aj jediným náčelníkom Boys scouts of America. Po čase sa však so skautingom rozšíril. Americké vedenie skautov kopírovalo európsky anglický systém, čo pre republikánske zriadenie v USA nebolo najšťastnejším riešením. Napriek tomu na skauting nezanevrel. Pri návšteve Československa v decembri 1936 sa zišiel s predstaviteľmi Zväzu junákov – skautov a skautiek a 25.12. na sneme Ligy čs. woodcrafterov ich vyzýval na dodržiavanie dobrých vzťahov a spoluprácu so skautingom.

Začiatkom 20-tych rokov prof. Miloš Seifert spolu s Ferdinandom Krchom a Augustínom Otčenáškom vydali príručku *Prírodou a životom k čistému ľudstvu*, ktorú významom môžeme porovnávať so *Základmi junáctva* od A.B. Svojsíka. Až po jej vydaní dochádza k väčšej diferenciacii medzi oboma hnutiami. Napriek tomu mnohé woodcrafterské spolky boli ešte ďalšie roky kolektívnymi členmi Federácie čs. skautov.

Prvý woodcrafterský kmeň *Hôrni chlapani* v Dolnom Kubíne založil Miloš Seifert počas svojho krátkeho pôsobenia na Slovensku už v roku 1919. Woodcraft na Slovensku ale nikdy nedosiahol takú úroveň ako v Českých zemiach. V roku 1927 v Jánskej doline (Nízke Tatry) kúpili pozemok na ktorom vybudovali stredisko Walden. Stalo sa duchovným centrom woodcraftu a Waldenskú školu môžeme porovnávať so skautskými Lesnými školami.

V období prvej ČSR na Slovensku nebol rozšírený ani ďalší český fenomén, ktorého korene vychádzajú zo skautingu a woodcraftu – tramping (divokí skauti), ktorý v tých časoch existoval iba v okolí Bratislavy.

Vysviacka zástavy evanjelických skautov – Banská Bystrica, september 1938 (archív T. Grandtnera)

OBDOBIE DO 28.10.1918

MAĎARSKÝ (UHORSKÝ) SKAUTSKÝ ZVÄZ /MAGYAR CSERKÉSZSZÖVÉTSEGET

Združoval skautské oddiely na území Uhorského kráľovstva, ktoré bolo súčasťou Rakúsko-Uhorskej monarchie.

V roku 1909 vyšiel maďarský preklad knihy Skauting pre chlapcov, ktorý preložil Ladislav Králik, učiteľ vo Vojvodine. Po jeho vydaní v Budapešti, aj v ďalších väčších uhorských mestách v priebehu roku 1910 a nasledujúcich rokoch začínajú vznikať skautské oddiely a zbory. Skautské hnutie v Uhorsku bolo roztrieštené v mnohých spolkoch, napr. Magyar Örszem Mozgalom (Hnutie maďarských strážcov), či pri školách Magyar Cserkész egyesület. Katolícki skauti sa združovali v oddieloch pri spolku Regnum Marianum.

Časť týchto oddielov sa dňa 28.12.1912 spojila do celouhorskeho Maďarského (uhorského) skautského zväzu (Magyar Cserkészszövetség). Do tohto zväzu väčšinou vstupovali aj oddiely vznikajúce na území Slovenska. V Uhorsku plne vyhovoval britský model skautingu. Svedčí o tom aj obsah skautského sľubu Maďarského skautského zväzu: Na svoju česť sľubujem, že:

1. Budem plniť svoje povinnosti voči Bohu, voči korunovanému kráľovi a vlasti
2. Všetko možné spravím preto, aby som bol na pomoc druhým, nech ma to stojí hocičo
3. Poznám skautský zákon a chcem byť poslušný voči nemu

Ku koordinácii medzi skautskými spolkami došlo 28.1.1913, keď Maďarský skautský zväz a Hnutie maďarských strážcov vytvorili Zemský zväz čerkéssov – strážcov (Országos Cserkész – Örszem Szövetség). Skautský sľub znel:

1. Si budem plniť svoje povinnosti, ktorými sa zodpovedám Bohu, svojmu korunovanému kráľovi a svojej vlasti
2. Urobím všetko preto, aby som mohol byť iným nápomocný aj napriek hocijakým prekážkam
3. Poznám s zákony skauta a strážcu a tým sa vždy podrobím

Doteraz sa oficiálne uvádza prvý oddiel na území Horného Uhorska v Komárne v roku 1913 a jeho zakladateľom bol Alexander (Šándor) Karle. Podľa získaných dokumentov však oddiel v Trnave pravdepodobne vznikol pár dní pred komárňanským. Vo výročnej správe *A BUDAPESTI II. KÉR. ERSEKI KATH. FŐGIMNÁZIUM* za školský rok 1912 – 1913 je detailne opísaný nový fenomén doby – skauting. Okrem oddielov v Budapešti sú uvedené mestá „na vidieku“ v ktorých taktiež existujú skautské skupiny. Uvádza ďalších šesť miest z Maďarska, päť zo Sedmohradska a štyri: Komárno, Prešov, Rožňava a Trnava zo súčasného Slovenska. Neupresňuje ale na akých školách, či popri akých spolkoch sa tak stalo. Je dosť možné, že mohlo ísť o organizáciu Regnum Marianum, ktorá zastrešovala v niektorých mestách aj skautskú činnosť, či iných spolkov. Z uvedeného textu vyplýva, že v školskom roku 1912 – 1913 existoval skauting nielen v Komárne, ale aj v ďalších troch mestách na Slovensku. V jeseni roku 1913 vznikli skautské oddiely v Bratislave, Kremnici a Leviciach.

V roku 1914 vznikajú skautské oddiely v ďalších mestách vtedajšieho Horného Uhorska – Košice, Lučenec, Rimavská Sobota a v nasledujúcich rokoch v Spišskej Novej Vsi a Trenčíne.

Skautské oddiely v Uhorsku vznikali hlavne pri školách a medzi popredných činníkov zväzu patrili aj stredoškolskí profesori. Bolo to v dobe Aponyiho školských

zákonov, keď vyučovacím jazykom bola maďarčina. Menšinové školstvo v tomto období neexistovalo. Preto aj vo skautingu bola silná maďarská orientácia. To však neznamená, že skautmi v Uhorsku boli iba Maďari. Rozvojom skautingu vznikli skautské oddiely aj v nemaďarských oblastiach kráľovstva. Na území dnešného Slovenska členmi skautských oddielov boli Slováci, Maďari, Nemci, Rusíni, aj Židia.

Skauting plne podporoval uhorskú štátnosť a v čase 1. svetovej vojny sa vplyvom udalostí aj značne zmilitarizoval. V tomto období časť oddielov v Hornom Uhorsku najmä z dôvodu odchodu činníkov do armády zanikla. Po skončení vojny a vznikom následníckych národných štátov Uhorsko stratilo 2/3 svojho územia. Vzniklo Maďarské kráľovstvo, ale rozhodnutím medzinárodnej komisie v Trianone za jeho hranicami zostalo značné percento maďarského etnika (v Rumunsku, v Československu, v Juhoslávii, z časti aj v Rakúsku). V samotnom Maďarsku sa skauting rozvíjal v rámci Maďarského skautského zväzu. Do tohto zväzu prestúpili aj mnohé maďarské oddiely po anexii južného Slovenska v rokoch 1938 až 1945.

Košickí maďarskí skauti (Archív J. Gašpar)

Dominikánsky skaut (Archív M. Novák)

OBDOBIE OD 28.10.1918 DO KONCA ROKA 1938

Toto obdobie existencie skautingu sa vyznačovalo množstvom skautských spolkov. Napríklad dlho sme nevedeli zaradiť dominikánskych skautov v Košiciach, ktorí vznikli v roku 1934 z podnetu Jozefa Mikuláša Lexmanna pri dominikánskom osvetovom stredisku Veritas. Nevedeli sme zistiť, či boli súčasťou Slovenského katolíckeho skautingu, alebo boli iba samostatnou zložkou strediska Veritas. Až po rokoch sa nám podarilo získať hodnoverné údaje, že dominikánski skauti tvorili riadny Slovenský cyrilo – metodejský zbor pri Zväze

junákov – skautov a skautiek RČS. Obdobný prípad bol v Rožňave. V decembri 1927 biskup Michal Bubnič založil pri Združení slovenskej katolíckej mládeže sekciu Katolíckych skautov slovenských. Aj tieto oddiely od februára 1928 pracovali ako členovia Zväzu.

V monografii mesta Gelnica sa uvádza, že v roku 1934 ako mládežnícka zložka Kultúrneho spolku spišských Nemcov vznikol skautský oddiel Zipser Deutsche Pfadfinder (Spišskí nemeckí skauti), ktorý viedol Július Patz. Už v roku 1934 je tento nemecký skautský oddiel uvádzaný aj v štatistike Zväzu junákov – skautov a skautiek RČS.

Vo svojich prácach Jozef Hagara, aj Jozef Ozábal v Trnave uvádzajú v roku 1921 vznik skautského oddielu pri židovskom náboženskom spolku Chavra – Kadiša. Oddiel viedol Viliam Adler. Bližšia špecifikácia oddielu nie je známa.

Takýchto prípadov bolo na Slovensku mnoho. Skôr, či neskôr sa tieto oddiely zaregistrovali vo Zväze junákov – skautov a skautiek RČS, prípadne v iných skautských organizáciách. Iba málo z nich pracovalo izolovane a preto je aj problematické získať hodnoverné informácie o ich existencii a činnosti.

ZVÄZ JUNÁKOV-SKAUTOV A SKAUTIEK REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKEJ / SVAZ JUNÁKŮ-SKAUTŮ A SKAUTEK RČS (ZJSaS RČS).

Pôvodne názov bol bez skautiek – slovné spojenie „a skautiek“ sa doplnilo dodatočne v roku 1934. Zväz vznikol 7.6.1919 združením rôznych samostatných skautských spolkov na území Československa. Dominantné postavenie a iniciatívu pri založení Zväzu junákov – skautov RČS mal spolok JUNÁK – Český skaut vedený Antonínom Benjamínom Svojsíkom. Z ďalších spolkov to bolo skautské združenie Deti slobody, skautské združenie Psohlavcov, neskôr Čs. obec skautov Baden Powellových a ďalšie.

ZJSaS RČS bol najvýznamnejšou a najpočetnejšou skautskou organizáciou v Československu. Mal zastúpenie vo svetovom skautskom hnutí a jeho náčelník Antonín Benjamín Svojsík bol členom celosvetového výboru. Sľubovým odznakom Zväzu sa stala skautská ľalia v ktorej v štítiku bola čierna hlava psa. Pre Slovensko bol vydaný aj odznak skautskej ľalie so slovenským znakom, ktorý slúžil ako klobúkový odznak.

Zväz junákov – skautov RČS bol celoštátnou organizáciou, ktorej vedenie a ústredie bolo v Prahe. Základnou výchovnou jednotkou bol oddiel, ktorý sa skladal družín. Oddiely sa na miestnej úrovni združovali do skautských zborov. Vyššími organizačnými jednotkami boli skautské okresné a župné vedenia. Nárastom členskej základne začiatkom 20-tych rokov

pražské vedenie pristúpilo k vytvoreniu krajinských (zemských) vedení. Organizačne, celoštátnemu náčelníctvu podliehali štyri krajinské (zemské) vedenia: české, moravsko-sliezske, slovenské a podkarpatoruské. Tým zase podliehali skautské župy, okresy, zbory a oddiely.

Antonín Benjamin Svojsík
5. 9. 1876 - 17. 9. 1938
zakladateľ junáctví

Počas 1.čs. republiky vstupovali do Zväzu aj ďalšie samostatné skautské organizácie, ktoré získali kolektívne členstvo a autonómne postavenie (napr. Slovenskí katolícki skauti,...). Tieto autonómne organizácie si zachovali vlastné ústredia a symboliku. Mali svojho zástupcu v krajinskom vedení, aj nižších organizačných zložkách. Prostredníctvom Zväzu boli členmi svetového skautského hnutia.

Zväz mal najprv spracovaný výchovný program iba pre skautský a roverský vek, neskôr zaviedol aj pre vlčatá. Členovia, ktorí dosiahli plnoletosť a nevykonávali činovnícke funkcie mali organizáciu opustiť. Niektorí z nich posilnili trampské hnutie, niektorí začali zakladať kluby oldskautov. To nakoniec v roku 1921 inšpirovalo pražské vedenie k zriadeniu oldskautského a tábornického odboru. V ďalších rokoch pri Zväze vznikali z už dospelých skautov a skautiek Miestne združenia na podporu skautingu.

Prvý dievčenský skautský oddiel na Slovensku vznikol 29.1.1921 v Lučenci (zakladateľka Trubačková). Do konca roka ešte vznikli oddiely skautiek v Košiciach, Nitre a Banskej Štiavnici. V ďalších rokoch sa

dievčenský skauting rozšíril na celé územie Slovenska.

Vekové kategórie sa neskôr ustálili na:

- Vlčatá a šotkov (6 až 10 rokov)
- Skautov a skautky (11 až 15 rokov)
- Roverov a roverky (nad 15 rokov)
- Oldskautov a oldskautky (mladí slobodní dospelí nad 18 rokov)
- Táborníkov (rodinný skauting)

Rozvoj národného slovenského skautingu začal v roku 1919 po vzniku Československej republiky. Väčšina oddielov vstúpila do Zväzu junákov – skautov, ktorý si až do rozpadu štátu zachoval na Slovensku vedúce postavenie. Už v roku 1921 vzniklo krajinské Miestonáčelníctvo pre Slovensko, ktoré viedol František Šmilauer. Po ňom nasledovali Dr. Ján Kubík, Dr. Vojtech Cvengroš, Václav Maule, Josef Horký. Funkciu tajomníka vykonával Alojz Janza. Krajinské orgány časom menili svoje názvy (Krajinský výkonný výbor, Zemská skautská rada,...), obdobne aj funkcie vedúcich činovníkov (miestonáčelníci zväzu, krajinskí náčelníci, krajinskí starostovia,...). Funkcia krajinského starostu bola zriadená v roku 1933. Zastával ju gen. Josef Šnejdárka, po ňom gen. Josef Votruba. Slovensko bolo rozdelené do skautských žúp. Aj ich počet sa rozvojom skautingu na Slovensku menil. V 30-tych rokoch to boli skautské župy:

- Juhoslovenská
- Nitrianska
- Podunajská

- Podtatranská
- Považská
- Šarišsko – zemplínska
- Východoslovenská

V júli 1928 po vedením Adolfa Petru vznikla zemská Slovenská lesná škola, ktorá zabezpečovala kvalitnú výchovu skautských vodcov. K inštruktorom patrili Ľudovít Bezédes, Ján Bukva, František Černay, Josef Horký, Rudo a Tibor Lieskovský, Drahoslav Nešpor, Dezider Reichenthal, Eugen. Spiro a ďalší. Dievčenská lesná škola vznikla v roku 1932 a viedli ju Viera Nešporová, Miluša Ungrová a Alžbeta Uhnáková.

Prof. František Šmilauer
miestonáčelník na Slovensku

Dr. Vojtech Cvengroš
krajinský náčelník

Ing. Alojz Janza
tajomník krajinského vedenia

Činnosť skautských oddielov a zborov na Slovensku bola rozmanitá. Okrem klasickej skautskej činnosti rozvíjali športovú a kultúrno – osvetovú činnosť, zapájali sa do verejnoprospešných podujatí. Vytvárali špecializované skautské oddiely (napr. cyklistické, lyžiarske, hudobné a iné). Z odborov pracovali vodní skauti, z ktorých legendou sa stal 2. oddiel vodných skautov Bratislava – Dunajčiek. Oddiel bol založený v roku 1924. Prvý oddiel vodných skautiek vznikol v roku 1937 v Budatíne. V tridsiatych rokoch fungoval aj odbor leteckého skautingu.

Sľub zväzových skautov a skautiek znel:

Sľubujem na svoju česť:

1. Milovať vlasť svoju Republiku Československú a slúžiť je verne v každej dobe
2. Plniť povinnosti vlastné a zachovávať zákony skautské
3. Dušou a telom byť hotový pomáhať blížnym

Obsah sľubu však nespĺňal záväzok k duchovným hodnotám a spôsoboval problémy aj na medzinárodnej úrovni. V roku 1938 bol do sľubu vložený dodatok: „Tak mi pomáhaj Boh“.

Špecifikom Zväzu junákov – skautov a skautiek boli organizačné jednotky skautských oddielov a zborov, ktoré vznikali pri rôznych náboženských, národnostných, kultúrnych a iných spolkoch. Pokiaľ ich členská základňa nebola vysoká, vytvárali v rámci ZJSaS samostatné zbory. Ako príklad môžeme uviesť už v úvodnej časti tejto kapitoly spomínaných dominikánskych skautov v Košiciach, či sekciu Katolíckych skautov slovenských v Rožňave. Z oddielov Zipser Deutsche Pfadfinder v Gelnici. Vytvorili nižšie organizačné skautské zložky, organizačne však boli podriadené vyšším štruktúram Zväzu. Preto v tejto práci nie sú uvádzaní ako samostatné skautské organizácie.

Iným prípadom sú početnejšie skautské organizácie, ktoré mali vytvorené aj vlastné samostatné ústredia (napr. Slovenskí katolícki skauti, evanjelický skauting, maďarskí skauti v ČSR a iní). Tieto spolky vstúpili do ZJSaS ako kolektívny člen, zachovali si organizačnú

štruktúru a symboliku. V rámci Zväzu mali autonómne postavenie. Tieto skautské organizácie sú uvádzané aj ako samostatné spolky.

Zväz junákov – skautov RČS, 2. Oddiel Spišská Nová Ves (1928)

Zväz junákov – skautov a skautiek RČS úspešne pracoval na Slovensku až do decembra 1938, kedy slovenská autonómna vláda činnosť zväzu zakázala.

V neskorších obdobiach nástupníckymi skautskými organizáciami Zväzu junákov – skautov a skautiek bol Československý Junák (1945 – 1949 a 1968 – 1970), Český a Slovenský skauting (1990 – 1992) a po roku 1993 aj Slovenský skauting.

BNEI AKIBA

Bnei Akiva (Synovia Akibovi, židovské zdroje uvádzajú Bnei Akiva) málopočetná ortodoxná židovská skautská organizácia, ktorá vznikla v roku 1929 na Slovensku. Viedol ju Martin Löwy. Neskôr sa rozšírila aj na Moravu. Jej oddiely pracovali hlavne v okolí Nitry, kde sa nachádzalo aj ústredie. Neskôr sa rozšírili do Nových Zámkov a Trnavy. Koncom tridsiatych rokov svoje ústredie preniesli do Bratislavy. Od roku 1932 boli kolektívnym členom Zväzu junákov – skautov. V súčasnosti Bnei Akiva pôsobí mnohých štátoch sveta.

BRIT TRUMPELDOR (BETAR)

Židovská medzištátna pravicová organizácia ktorá vznikla v Rige (Lotyšsko) roku 1923. V jej programe pre mládež bola zahrnutá aj skautská výchova. Európska centrála bola v Paríži. Aj keď išlo o medzinárodnú organizáciu, činnosť ich odbočiek v jednotlivých

štátoch musela byť v súlade so zákonmi daného štátu. Preto v týchto štátoch museli byť registrované ako samostatné spolky. Ústredie pre strednú Európu mali v Bratislave. Prvý skautský oddiel Brit Trumpeldor na území Slovenska vznikol pravdepodobne v roku 1929 v Trnave. Niektoré zdroje uvádzajú vznik Betar-u na našom území už v roku 1926, ale z dokumentov nie je úplne jasné či:

- v tomto roku bol povolený na území ČSR ako organizácia, československá pobočka medzištátnej organizácie Brit Trumpeldor, resp. či v tomto roku vznikla ich stredoeurópska centrála v Bratislave,
- alebo sa jedná o vznik ich mládežníckeho skautského odboru, teda vznik prvého skautského oddielu Betar-u v Československu.

Ich stavy na Slovensku neboli vysoké. Za rok 1930 vykazovali 157 členov v oddieloch v Bratislave, Galante, Kráľovskom Chlmci, Piešťanoch, Prešove, Sečovciach a Trnave. V roku 1931 bola organizácia prijatá za kolektívneho a autonómneho člena Zväzu junákov – skautov RČS. Ich činnosť na Slovensku bola oficiálne zakázaná koncom roka 1938. Tridsaťčlenná skupina tejto organizácie z Bratislavy a Nových Zámok pod vedením skautského činovníka Zoltána Schalka zorganizovala v roku 1940 dramatický útek 500 židovských utečencov do Palestíny. Útek vyvolal takmer vládnu krízu v slovenskom parlamente. Realizovali ho na riečnom remorkéru Petcho. Preplavili sa Dunajom, Čiernym morom a v Egejskom mori sa riečna loď potopila. Utečenci sa zachránili na pustom ostrove, odkiaľ ich zachránila talianska loď.

ČS. OBEC JUNÁKOV VOĽNOSTI/ ČS. OBEC JUNÁKŮ VOĽNOSTI

Vznikli odštiepením sa od Skautov socialistov. Dňa 27.3.1923 založili spolok Čs. obec skautov voľnosti. Rok na to, 7. až 9. júna sa v Kutnej Hore konal ich prvý valný snem. Za náčelníka bol zvolený O. Bureš (od roku 1930 Antonín Mádl). Starostom sa stal K.J. Reis, (v neskorších rokoch po ňom F. Záruba). Miestonáčelníčkou B. Tylšová. Funkciu tajomníka v jednotlivých obdobiach vykonávali Procházka, František Záruba a Alois Fiřt. Vydávali časopis Plamen. V roku 1926 prijali názov Čs. obec junákov voľnosti (ČsOJV). Politicky inklinovali k národným socialistom. Pôsobili mimo Zväz junákov – skautov a skautiek RČS, aj mimo Federáciu čs. skautov. Ich členská základňa pozostávala hlavne z robotníckeho prostredia. Činnosť zodpovedala klasickým skautským organizáciám, bola však dosť silno ovplyvnená woodcraftom. V znaku mali hlavu psa a ich heslo bolo „Duchom a silou“. V roku 1935 mali vyše 10 tisíc členov v 265 kmeňoch. Väčšina ich kmeňov pracovala v českých zemiach, na Slovensku ich bolo málo. Zdokumentovaná je existencia iba dvoch kmeňov v Bratislave (mali 50 členov) a v Košiciach. Tam pracoval 23. kmeň M. R. Štefánika, ktorý patril do XXII. župy ČsOJV. K činovníkom kmeňa patrili: Ján Kabelka, Jozef Horejš, Antonín Veselý, Josef Geisler, Miroslav Šatek, Jan Kořinek. Pravdepodobne značná časť členskej základne na Slovensku mala český pôvod.

Začiatkom roka 1939 sa Čs. obec junákov voľnosti spolu so Zväzom junákov – skautov a skautiek stala jedným zo zakladajúcich členov Junáka – jednotnej skautskej organizácie v Českých zemiach.

ČS. OBEC SKAUTOV BADEN-POWELLOVÝCH

Spočiatku samostatná skautská organizácia, ktorá bola založená v roku 1919. Vzniku spolku predchádzalo založenie odboru Baden Powellových skautov Františkom Marekom už v roku 1918. Rok na to vznikla organizácia Čs. obec skautov Baden Powellových. Náčelníkom bol František Marek, starostom Břetislav Foustka, Hlavný stan viedol J. Hořák.

Ako prví do svojej štruktúry zaviedli vekovú kategóriu vlčat. Oddiely boli hlavne v Čechách. Vydávali časopis hlavného stanu pod názvom Skauting. Mali svoje oddiely aj na Slovensku, ale neboli veľmi rozšírené. Krátky čas boli kolektívnymi členmi Federácie čs. skautov. Potom sa ich vedenie začalo prikláňať k Zväzu junákov skautov RČS. V roku 1922 podpísali dohodu so Zväzom o zlúčení. Organizácia potom ako celok vstúpila do Zväzu junákov – skautov RČS. Najprv mala postavenie kolektívneho člena, neskôr úplne splynula so Zväzom.

Dňa 26.6.1921 sa v Prahe konal mimoriadny zjazd obce skautov B.P. Čestným náčelníkom obce bol v tej dobe divízny generál, legionár Karel Voženílek. V jeho prípade nešlo o výkonnú činnícku funkciu, ale o funkciu čestnú a reprezentatívnu. Starostom bol Dr. Břetislav Foustka. Za člena Poradného zboru bol zvolený aj Dr. Augustín Rath z Bratislavy.

Riadny zjazd sa konal 18.12.1921. Za starostu bol zvolený Dr. Peters, kapitána Hlavného stanu prof. Milan Novotný. Za čestného náčelníka bol menovaný armádny generál Ján Syrový. Aj v jeho prípade išlo o funkciu reprezentatívnu. Do Poradného zboru bol okrem A. Ratha zvolený aj K. Kálal z Banskej Bystrice.

Najvyšším orgánom organizácie bol Hlavný stan. Organizačne sa členili na okresy, miestne združenia, zbory a oddiely. Vo väčších mestách boli okresom podriadené aj obvody. Vekové skupiny mali ako vo Zväze junákov – skautov. Ich skautský sľub podobne ako zväzový znel:

Sľubujem na svoju česť, že sa vynasnažím zo všetkých síl:

1. Milovať svoju vlasť RČS a slúžiť jej verne v každej dobe
2. Pomáhať vždy svojim blíznym a plniť si povinnosti svoje vlastné
3. Riadiť sa zákonom skautov

Na čele organizačných štruktúr stáli komisionári (vodcovia). V roku 1922 okresným komisionárom v Bratislave bol Jozef Holeček, jeden z bratislavských zborov viedol R. Junek. Oddiely v Bratislave viedli V. Musil a J. Loubal. Okres v Liptovskom sv. Mikuláši viedol O.L. Šťastný. Vodcom jedného z oddielov v Liptovskom Mikuláši bol V.V. Šťastný a v Košiciach A. Fridrich. V Bratislave pracoval aj dievčenský oddiel pod vedením Z. Roháčkovej.

Dňa 10.11.1922 sa konal III. zjazd Čs. obce skautov Baden Powellových. Za starostu bol znova zvolený Dr. Peters a konateľ a E. Riedl. V zápisnici sa uvádza, že ako delegáti sa zúčastnili aj zástupcovia vodných skautov z Bratislavy (mená uvedené neboli, oddiel vznikol v roku 1921).

Okresným komisionárom v Bratislave sa stal Dr. V. Jiřík. Jeden z bratislavských obvodov viedol Antonín Musil a za inštruktora pre Bratislavu bol menovaný F. Sretler. Oddiely v Bratislave viedli Fridrich Kőszeghy, Ferdinand Zajíček, Ján Kalus. Na strednom Slovensku v Sielnici Ondrej Plávka.

V tejto skautskej organizácii, začal svoju skautskú dráhu neskorší významný činník Zväzu junákov – skautov v Jasove a Moldave nad Bodvou a po vojne aj náčelník Slovenského junáka, držiteľ čs. Radu strieborného vlka, rodák z Moravy Dr. Miloslav Stržínek.

HAŠOMER KADIMAH (GDIMAH)

Židovská skautská organizácia Hašomer Kadimah (Strážcovia vpred) vznikla v Budapešti v roku 1913. Zakladateľom bol Dr. Lajos Dömeny. Jej oddiely existovali už v dobe Rakúska – Uhorska a pôsobili v jej uhorskej časti. Prvý oddiel na území dnešného Slovenska vznikol v Lučenci v roku 1914, potom aj v ďalších mestách: Bratislava, Ilava, Košice, Levice, Nitra, Michalovce, Nové Mesto nad Váhom, Prešov, Pruské, Sečovce, Trenčín, Trenčianska Teplá, Trebišov, Trnava,...V Trenčíne v roku 1919 vznikol oddiel židovských skautiek, prvý na území Slovenska. Základnou organizačnou jednotkou bol oddiel – gdud, V roku 1926 podpísali dohodu o zlúčení s Hašomer Hacair a zhruba do roku 1928 ich oddiely splynuli s touto organizáciou. Neskôr sa už existencia oddielov Hašomer Kadimah na Slovensku nespomína v žiadnych dostupných zdrojoch. Spolok Hašomer Kadimah bol početný na Podkarpatskej Rusi, kde pod týmto názvom vystupoval aj po ich oficiálnom zlúčení so Hašomer – Hacair. Činnosť tejto organizácie bola ukončená v marci 1939 po anexii Karpatskej Ukrajiny (premenovanej Podkarpatskej Rusi) Maďarskom.

HAŠOMER HACAIR

Židovská medzištátna skautská organizácia Hašomer Hacair (Mladí strážcovia) vznikla na prelome rokov 1913 – 1914 vtedy Rakúsku patriacej Haliči (dnes západná Ukrajina). Rozšírila sa do mnohých štátov Európy. Na Slovensku jej stanovky boli schválené 27. 2. 1924.

Štefan Androvič uvádza vznik oddielu Hašomer Hacair v Trenčíne už v novembri 1918. Nie je vylúčené, že oddiely tejto organizácie mohli neoficiálne existovať ešte pred schválením ich stanov čs. štátnymi orgánmi. Nedá sa ani vylúčiť jeho zámena s oddielom Hašomer Kadimah.

V roku 1926 zlúčili so židovským skautským spolkom Hašomer Kadimah, ktorý bol vlastne ich predchodcom. Zlúčenie trvalo určitú prechodnú dobu, potom už vystupovali pod spoločným názvom Hašomer Hacair. V roku 1926 bola organizácia prijatá za kolektívneho a autonómneho člena Zväzu junákov – skautov RČS. Predchádzali tomu dlhodobé a zložité jednanie. Problémom bolo znenie ich skautského sľubu: Sľubujem na svoju česť:

1. Že budem verný zemi svojich predkov a svojmu národu
2. Že budem pomáhajúcim a podporujúcim bratom každého, kto bol k obrazu Boha stvorený
3. Budem zachovávať šomerské (skautské) zákony.

Pod pojmom vlast' rozumeli vlast' svojich predkov (Erec Izrael), nie krajinu v ktorej žili. Preto slová židovského skautského sľubu do ich úpravy neboli pre vedenie Zväzu prijateľné. Po zmene hašomeri sľubovali:

- Svoje povinnosti k Bohu, vlasti, spoluobčanom vyplním
- Každému pomôžem
- Poznám a vždy dodržím skautské zákony a budem verným občanom Československej republiky

Hašomer Hacair sa stalo najplyvnejším sionistickým skautským hnutím na Slovensku. V jeho čele stál Dr. Oskar Neumann, vo vedení bola aj Gizi Fleischmannová. Základnou miestnou organizačnou jednotkou bol ken (hniezdo). Pokrývali celé Slovensko. Svoje keny

mali mestách: Bardejov, Bratislava, Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Košice, Kežmarok, Komárno, Levice, Levoča, Malacky, Michalovce, Nitra, Nové Mesto nad Váhom, Nové Zámky, Poprad, Prievidza, Prešov, Ružomberok, Rožňava, Spišská Nová Ves, Trnava, Vranov nad Topľou, Žilina,... V Bratislave založili Ústredie židovských skautov. Znakom ústredia bola skautská ľalia, v hornej časti stredného lístka bola Dávidova hviezda. Cieľom ústredia bolo koordinácia činnosti židovských skautských spolkov.

Mali štyri vekové kategórie: najmladší Bnej Hanidbar (synovia púšte), potom cofin a starší cofin. Dospelí činovníci sa nazývali bogrim.

Slovenskí hašomeri boli organizátormi III. medzinárodného kongresu Hašomer Hacair (HH) vo Vrútkach v roku 1930 a IV. medzinárodného kongresu HH v Poprade v roku 1935.

Jedným z cieľov Hašomeru bola alija – návrat do zeme predkov (Palestíny). K tomuto účelu hlavne u starších cofin prebiehali školenia v prípravkových strediskách, v ktorých ich pripravovali na život v hašomerských kibucoch. Príprava prebiehala už od polovice 20-tych rokov, no na intenzite nabrala až v rokoch 1933 – 1939. Po nástupe nacizmu v Nemecku hašomeri pomáhali pri emigrácii nemeckých a rakúskych Židov. V novembri 1938 žandári nahnali Židov bez čs. štátnej príslušnosti do medzihraničia (Niemandland) v okolí Kostolian nad Hornádom. Maďarsko ich odmietlo prijať a tak do vyriešenia situácie skauti z Hašomer Hacair zabezpečovali pre týchto bezdomovcov ubytovanie v stanoch a varenie stravy. Činnosť židovských skautských organizácií bola slovenskou autonómnou vládou začiatkom decembra zakázaná.

Znak Hašomeru Hacair

Egon Roth

Marta Chaviva Reiková

Odznak
sionistických skautov.

Hašomer Hacair prešiel do ilegality. Členovia Hašomeru počas 2. svetovej vojny vyvíjali ilegálnu činnosť zameranú na záchranu Židov. Po zatknutí Dr. Neumanna určitý čas organizáciu viedol Jakub Rosenberg (Jaakov Ronin), po ňom Egon Roth. Počas SNP sa židovskí skauti a skautky zapojili do ozbrojeného boja. V rôznych povstaleckých a partizánskych jednotkách, aj v rámci židovskej bojovej jednotky ktorej velil Benjamín Bornstein. Svoj život v boji proti nacizmu položili Marta Chaviva Reiková skautka z Radvane nad Hronom, Egon Roth z Spišských Vlách a mnohí ďalší.

MAĎARSKÝ SKAUTSKÝ ZVÄZ V ČSR / MAGYAR CSERKÉSZSZÖVÉTSEGET

Maďarské skautské oddiely pokračovali vo svojej činnosti aj po 28.10.1918, keď bola vyhlásená Československá republika (ČSR). Zväz maďarských skautov v ČSR na podnet Lajosa Scherera bol založený v roku 1921. Stanovy zväzu ale čs. orgánmi neboli schválené. Žiadali v nich, aby zväz bol podriadený Budapešti, resp. aby mal samostatné zastúpenie v medzinárodnom hnutí. Po medzinárodnej skautskej konferencii v Kanderstegu v roku 1926 na základe dohody maďarskí skauti vstúpili ako kolektívny člen do Zväzu junákov – skautov

RČS. Dohoda pojednávala o postavení skautov maďarskej národnosti, ktorí boli občania ČSR: „Maďarskí skauti môžu tvoriť vlastné oddiely v rámci ZJS RČS, na podklade jeho stanov, s maďarskou materinskou rečou a vodcov, ktorých si sami zvolia. Zvolení vodcovia budú štátni príslušníci ČSR a ZJS RČS ich bude len potvrdzovať“. Ich spolupráca so slovenskými skautmi bola dobrá.

Odzrkadlilo sa to aj v sľube, ktorý znel:

Sľubujem, že budem verne plniť svoje povinnosti, ktoré mám voči Bohu, svojej vlasti Československej republike aj voči bližným, že budem pomáhať bližným, že poznám skautské zákony a tie vždy dodržiám.

Maďarské oddiely a zbory pracovali hlavne v mestách a obciach na južnom Slovensku kde žila početná maďarská národnostná menšina. Oddiely (či zbory) maďarského skautingu pracovali aj severnejšie od etnického osídlenia vo väčších slovenských mestách, kde časť ich obyvateľstva sa hlásila k maďarskej národnosti (napr. v Prešove maďarský skautský zbor Sáros). V rámci Slovenskej lesnej školy boli pre týchto skautov organizované vzdelávacie kurzy v maďarskom jazyku. Medzi významných činovníkov maďarskej národnosti Zväzu junákov – skautov RČS na Slovensku patril Ľudovít Bezedés.

Po anexii južného Slovenska Maďarskom v októbri 1938 tieto oddiely naďalej pracovali v Maďarskom skautskom zväze.

MAKABI HACAIR

Makabi bola početná židovská telovýchovná organizácia pôsobiaca hlavne Európe a Palestíne. V súčasnosti jej telovýchovné jednoty sú po celom svete. V dňoch 7. až 8.9.1013 na 2. valnom zjazde Židovského hnutia telocvičného bolo rozhodnuté, že ich športové kluby sa budú nazývať hebrejským názvom Makabi (Maccabi). Integrácia klubov Makabi do spoločnej organizácie v Československu vzišla už v roku 1919 z iniciatívy pražského klubu. V roku 1921 sa kluby združili do celoštátnej organizácie Čs. telocvičný zväz Makabi.

Spočiatku táto telovýchovná organizácia k skautingu nezaujala kladný vzťah. Ten prehodnotila až v neskoršom období. Výsledkom bol v roku 1926 vznik skautských oddielov Makabi (zdroj Cwi Batscha). Spočiatku nebolo

ujasnené pomenovanie skautského odboru a používali pomenovanie Hašomer Makabi (Makebejskí strážcovia). Oficiálne bol skautský odbor Makabi Hacair (Mladí Makabejci) schválený v októbri 1927. Vedúcim činovníkom na Slovensku bol Pavel Hein, po ňom Dezider Reich. Pravdepodobne skautské oddiely Makabi Hacair pracovali pri jednotlivých pobočkách, ale zrejme ešte nemali centrálné vedenie. Wikipedia uvádza vznik Makkabi Hacair až v roku 1929. Andrej Bučka v článku pre časopis Židovské listy uvádza, že v roku 1929 na výročnej schôdzi Makabi v Prahe bolo zriadené celoštátne vedenie (ústredie) Makabi Hacair. Jeho vedením bol poverený Leo Lederer z Brna. V nasledujúcom roku bol za predsedu zvolený Ing. Pavel Hein z Trnavy. Od roku 1930 vznikali oddiely Makabi Hacair aj v iných štátoch (prvým bolo Rakúsko).

Prvý skautský oddiel Makabi založil Adolf Jelínek v Bratislave v roku 1926. Následne tieto skautské oddiely vznikli pri pobočkách Makabi v Pezinku, Púchove, Rajci, Senici, Trnave,... Určitý čas existoval oddiel Makabi Hacair aj v Humennom. Ich vekové kategórie sa

nazývali benjaminim, cofin, bogrin. Základná organizačná jednotka sa nazývala gdudin. Ich heslom bolo: Chazak ve-hagšen (Buď silný a uskutočňuj).

Po zákaze židovských skautských spolkov v decembri 1938 ich členovia a členky sa snažili zakryť svoju činnosť pod šport. Preto v roku 1939 bol v rámci Makabi vytvorený športový odbor Hacofe (skaut). V septembri 1939 začali v Slovenskej republike platiť proti židovské zákony a aj činnosť telovýchovnej organizácie Makabi bola zakázaná.

PFADFINDERKOPS ST.GEORGE IN DER ČSR / SKAUTSKÝ ZBOR SV. JURAJA

Spolok Pfadfinderlops St. George in der ČSR / nemeckých skautov sv. Juraja v ČSR pôsobil v Českých zemiach už od 22.12.1930. Spolok mal sídlo v Pobešoviciach. V roku 1934 bol prijatý za autonómneho člena Zväzu junákov – skautov a skautiek RČS. Boli aj členmi Ligy katolíckych skautov. Od roku 1933 pracoval oddiel tejto organizácie aj v Bratislave. O činnosti oddielu sa nepodarilo získať žiadne konkrétne údaje.

RUSKÝ SKAUT ALEXANDRA DUCHNOVIČA (RSAD)

Ústredie Ruského skauta Alexandra Duchnoviča vzniklo v roku 1928. Organizáciu založil Štefan Fencik v Užhorode. Bola to skautská organizácia gréckokatolíckych Karpatorusov (Rusínov) na území vtedajšej Podkarpatskej Rusi, ktorá v rokoch 1919 až 1939 patrila k Československu. Oddiely Ruského skauta A. Duchnoviča boli aj na severovýchodnom Slovensku a vo východoslovenských mestách kde žila početná rusínska národnostná menšina (Prešov, Medzilaborce, Michalovce).

Názov „Ruský skaut“ (Russkij skaut) zvädza k zámene s Ruskom (Rossijou). Preto niektorí autori mylne uvádzajú, že šlo o ruských emigrantov. Správnejší by bol názov „Karpatoruský skaut“, t.j. rusínsky. Pomerne časté pomenovania „ruský, ruská, ruské“ na území bývalej Podkarpatskej Rusi a východnom Slovensku (napr. Ruská Nová Ves, priesmyk Ruské sedlo a ďalšie) nemajú žiadnu súvislosť s Ruskom, ani ruským národom.

Vydávali časopis Karpatorusskij skaut. Starostom organizácie bol Štefan Fencik, miestostarostom I. Bunganič, náčelníkom Nikolaj Ignacyi a náčelníčkou skautiek N. Škirpanová.

O ich činnosti na východnom Slovensku existuje veľmi málo informácií. Vodca oddielu RSAD v Medzilaborciach Juraj Pješčák padol ako vojak v bojoch na Podkarpatskej Rusi v marci 1939. Dievčenský oddiel viedla G. Andrejkovičová. V Prešove pracovali dva oddiely RSAD. Členovia týchto oddielov boli pravdepodobne študenti kňazského seminára a učiteľského ústavu, ktoré boli zriadené pri prešovskom gréckokatolíckom biskupstve. Začiatkom roka

1931 podpísali so Zväzom junákov – skautov RČS dohodu o spolupráci a v roku 1934 do Zväzu vstúpili ako kolektívny člen. Ich činnosť na Slovensku bola ukončená koncom roka 1938.

SKAUTI ZVÄZU RTJ / SKAUTI SVAZU DTJ

Skautský odbor, ktorý pracoval pri sociálnodemokratickej Robotníckej telocvičnej jednote (česky Dělnická tělocvičná jednota). Vznikol 5.12. 1920 a do ich čela bol zvolený Bohumil Halaburda a od roku 1928. Ladislav Relich. Ich činnosť zodpovedala klasickým

skautským organizáciám. S ostatnými skautskými organizáciami spolupracovali. Na Slovensku skautské odbory RTJ pracovali v priemyselných centrách. Rozmach skautského odboru nastal v roku 1922. V rokoch hospodárskej krízy došlo k útlmu ich činnosti, oživenie potom nastalo v tridsiatych rokoch. Najvyšším orgánom bola Ústredná rada skautov, ktorá vznikla 4. 2. 1923. Skautský odbor RTJ mal vo svojej vekovej štruktúre:

- Vlčatá a škriatkovia (8 – 12 rokov)
- Skauti a skautky (12 – 17 rokov)
- Priatelia prírody (od 18 do 24 rokov)
- Rodinné krúžky skautské

Prvý skautský oddiel bol založený 20. 4. 1924 v Lednických Rovniach a v Žiline. V rokoch 1925 až 1927 vznikli oddiely skautov RTJ aj v Handlovej, Košiciach, Šuranoch, Trenčíne a vo Zvolene. V Trenčíne skauti RTJ vznikli v roku 1925 a viedol ich Ondrej Zigo. V Handlovej Skautov RTJ v roku 1927 založil Andrej Nutter. V roku 1928 vznikli oddiely skautov RTJ v Holíči, Ružomberku a Turčianskom sv. Martine. V ďalších rokoch aj v Trnave, a Spišskej Novej Vsi (1932). V 30-tych rokoch v Košiciach dosiahli počet 300 členov a stali sa jedným z najpočetnejších zborov Skautov RTJ v celom Československu. Zbor viedol Ján Mašek. Ku košickým činovníkom patrili Imrich Gábor, Václav Klapka, Dr. Andrej Markus, Jozef Niezgodský, Juraj Staroň,...

Patrili k robotníckemu skautingu. Nesľubovali vlasti, ale robotníckej triede. Inak dodržiavali skautské zásady. Nosili hnedozelené košeľe a čierne – červené šatky. Ich sľub znel:

Sľubujem na svoju česť, že sa budem snažiť zo všetkých síl:

1. Plniť svoje povinnosti voči robotníckej triede, cítiť a konať socialisticky a družne stáť k pomoci každému, kto potrebuje
2. Konať denne čin ľudskosti a spravodlivo plniť svoje povinnosti
3. Riadiť sa zákonom skautov

SLOVENSKÝ KATOLÍCKY SKAUTING

Dňa 1.1.1928 prof. Jozef Lukačovič založil prvý oddiel Slovenských katolíckych skautov. K nemu sa pridali ďalšie oddiely katolíckych skautov a 23. júna 1928 sa uskutočnilo zakladajúce valné zhromaždenie SKS. Hlavnou osobnosťou pri vzniku organizácie bol prof.

Jozef Lukačovič – náčelník SKS. Za starostu SKS bol zvolený msgr. Jozef Šrobár. K popredným osobnostiam SKS patrili Alex Cselko, Andrej Čelko, Ján Ferencík, Jozef Hlavatý, Štefan Hlaváč, Belo Kováč, Alojz Macek, Karol Mederly a ďalší. Členská základňa koncom 30-tych rokov presiahla 4 tisíc skautov a skautiek. Najvyšším výkonným orgánom bolo Ústredie SKS (vzniklo 26.8.1928) a svoje organizačné zložky (oddiely, skupiny, odbočky a župy) sa nachádzali po celom Slovensku. Dňa 8.6.1929 ÚSKS podpísalo zmluvu o kolektívnom členstve vo Zväze junákov – skautov RČS.

Prostredníctvom tejto zmluvy sa stali členmi medzinárodného skautského hnutia. Svojho zástupcu mali vo vyšších organizačných zložkách Zväzu junákov – skautov RČS, napr. v krajinskom (Jozef Lukačovič), župných a okresných vedeniach.

Oproti zväzovým skautom mali trochu odlišný text sľubu: Sľubujem na svoju česť, že sa s pomocou Božou vynasnažím ako najlepšie viem:

1. Plniť povinnosti voči Bohu, cirkvi, vlasti Republike

Československej a národu svojmu a slúžiť im v každom čase

2. Plniť povinnosti vlastné a zachovávať skautský zákon
3. Duševne aj telesne pomáhať bližnému za každej okolnosti

Spočiatku katolícki skauti nosili sivé košele, neskôr svoju rovnošatu zladili s rovnošatou Zväzu. Sľubovým odznakom bola štvorcová zelená nášivka so žltým krížom a striebornou ľaliou. Preto ich nazývali aj skautmi zlatého kríža. Základnou organizačnou jednotkou bol oddiel, ktorý sa skladal z družín. Miestne oddiely boli združené do skupiny SKS. Úplná skupina mala tri oddiely: oddiel vlčat, oddiel skautov a oddiel roverov. V reálnej činnosti však existovali aj neúplné skupiny (napr. chýbala niektorá veková kategória, resp. skupina mala dva oddiely skautské, jeden rímskokatolícky, druhý gréckokatolícky a pod.) Vyššou organizačnou jednotkou bola odbočka SKS. Aktívne pracoval aj odbor oldskautov SKS. Neskôr prešli na štruktúru obdobnú Zväzu, na okresy (v roku 1931): Bratislava, Nitra, Spišská Kapitula, Trnovec nad Váhom, Trebišov a Zvolen) a župy. Zo začiatku bolo žúp SKS sedem: Juhoslovenská, Nitrianska, Podunajská, Považská, Podtatranská, Východoslovenská a Zemplínska. Po reorganizácii ich bolo zredukovaných na šesť: Banskobystrická, Košická, Nitrianska, Rožňavská, Spišská a Trnavská, Tie však nekopírovali štátne administratívne členenie, ale členenie podľa cirkevných diecéz.

Najprv používali názvy veliteľ, postupne však prešli na terminológiu vodca, náčelník. U vekových štruktúr používali označovanie ako vo Zväze, iba najmladšia veková kategória dievčat sa volali víly. V tridsiatych rokoch zjednotili pre jednotlivé vekové skupiny aj farbu šatiek. Vlčatá a víly mali žlté, skauti a skautky modré, roveri a roverky modré so žltým lemom, činovníci hnedé a absolventi LŠ sivé.

Na prípravu vodcov SKS najprv využívalo zväzovú Slovenskú lesnú školu. V roku 1935 zriadili vlastnú Lesnú školu SKS, ktorú viedol Vladimír Ozábal. Inštruktormi LŠ boli J. Cožík, Jozef Hlavatý, Karol Körper, Alojz Macek, Jozef Ozábal, Jozef Šrobár a ďalší. Prvý dievčenský vodcovský kurz SKS sa uskutočnil v roku 1937 a viedla ho Emília Maceková.

V roku 1935 spolu s ďalšími katolíckymi skautskými organizáciami v Československu vytvorili združenie Liga katolíckych skautov, neskôr premenovanú na Skautskú ligu katolícku.

Prof. Jozef Lukačovič
náčelník SKS

Dr. Alex Cselko
starosta SKS

Msgr. Jozef Šrobár
starosta SKS

prof. Jozef Hlavatý
šéfredaktor časopisu

Vydávali vlastný časopis pod názvom SKAUT. Neskôr vznikla aj príloha pre dievčatá pod názvom SKAUTKA. Oficiálne dievčenský odbor vznikol v roku 1931. Vedúcimi predstaviteľkami dievčenského skautingu boli Anna Trnovská, Mária Pecho – Pečnerová, Emília Maceková a ďalšie.

Aj činnosť Slovenského katolíckeho skautingu bola rozhodnutím autonómnej vlády ukončená koncom decembra 1938. Mnohé organizačné zložky SKS sa stali základom novovznikajúcej jednotnej a jedinej organizácie Hlinková mládež (HM). Zo začiatku si ešte zachovávali isté autonómne postavenie. Po konsolidovaní štruktúr HM nakoniec s Hlinkovou

mládežou splynuli. Časť činovníkov SKS v Hlinkovej mládeži zastávala významné posty (napr. Alojz Macek, Ján Dafčík a iní). Ďalšia časť bola zapojená do protifašistického odboja (napr. Jozef Lukačovič, Jozef a Viktor Ozábalovci a ďalší).

Ako katolícky skaut v Žiline začínal aj neskorší náčelník Slovenského junáka (1968 – 70) a náčelník Slovenského skautingu (1990 – 92), držiteľ čs. Radu strieborného vlka RNDr. Ivan Janček.

SPARTAKOVI SKAUTI

Vznikli 25. – 28.12.1921 rozhodnutím I. zjazdu Federácie robotníckych telocvičných jednôt v Prahe. Popredné osobnosti ktoré sa zaslúžili o vznik tejto proletárskej skautskej organizácie boli Karel Knotek, A. Sánka a V. Soukup. Vyvíjali skautskú činnosť, ideologickým cieľom však bola komunistická výchova. Členovia nosili oranžové šatky. Prvé oddiely Spartakových skautov na Slovensku vznikli už v roku 1921, no hlavne vznikali v priebehu roku 1922 v Kežmarku, Košiciach, Martine, Michalovciach, Prešove, Ružomberku, Solivare, Spišskej Belej, Sučanoch, Trenčíne, Trnave, Vrútkach a ďalších mestách. V decembri vznikla v rámci FRTJ skautská župa vo Vrútkach. V Trenčíne vznikli z podnetu Martina Gajdoša a oddiel viedol Štefan Černík. V Spišskej Novej Vsi vznikli 13.11.1922. V tomto roku v Spišskej Belej sa dostali do konfliktu s políciou, za čo bol stíhaní ich činovníci J. Bogár, J. Fedor. Klapka a J. Pitoňák. V roku 1923 na Slovensku pracovalo 24 oddielov Spartakových skautov.

SPARTAKOVI SKAUTI PRÁCE (SSP)

Vznikli v januári 1924 zlúčením dvoch robotníckych skautských organizácií SPARTAKOVI SKAUTI a SKAUTI PRÁCE.

SKAUTI PRÁCE. Pôvodne tieto oddiely vznikali ešte pod vplyvom ľavicového krídla sociálno – demokratickej strany. Neskôr sa však priklonili ku komunistom. Ako organizácia vznikli v roku 1920. Podnet na ich vznik vyšiel od Františka Piška. Ich náčelníkom bol Eduard Skřivan. Nosili zelené košele a červené šatky. Znak tvoril trojuholník s vychádzajúcim slnkom, kosákom a kladivom a iniciálami SP. Vydávali časopis Oheň. V jeho vydávaní pokračovali aj po zlúčení so Spartakovými skautmi. Časť Skautov práce pod vedením E. Skřivana pod SSP neprešla a zlúčila so Zväzom junákom – skautov RČS. Existovali v Českých zemiach. O ich existencii na Slovensku nie sú žiadne hodnoverné údaje.

SPARTAKOVI SKAUTI PRÁCE (SSP) vznikli zlúčením oboch týchto robotníckych skautských organizácií v januári 1924. Boli členom Federácie robotníckych telocvičných jednôt (FRTJ), ktorá inklinovala ku Komunistickej strane Československa. V marci 1926 FRTJ zmenila názov na Federáciu proletárskej telovýchovy (FPT). Oddiely SSP používali náplň činnosti a skautskú metodiku, ideovo boli zameraní komunisticky. Ich základ na Slovensku tvorili bývalí Spartakovi skauti.

Nosili červené šatky, neskôr aj skautské klobúky nahradili baretmi. V znaku nemali skautskú ľaliu, ale vo štvorcovej nášivke vychádzajúce slnko, kosák, kladivo a iniciály SSP. Z dôvodu komunistickej ideológie boli politicky vyhranení a s ostatnými skautskými organizáciami nespolupracovali.

Celoštátnym náčelníkom bol Vilém Mucha, dievčenský odbor viedla J. Koudelková. V júni 1924 sa v Třebíči uskutočnil celoštátny zraz FRTJ na ktorom veľkú pozornosť vzbudil 70 členný oddiel SSP z Vrútok vedený E. Hirtom. Na Slovensku bola vytvorená župa SSP vo Vrútkach, Ďalej sa delili na kmene: 45. Ružomberok (oddiely Martin, Sučany, Ružomberok, Vrútky a Žilina), 46. Hlohovec (vodca Arpád Felcán, oddiely Bratislava, Hlohovec, Komárno,

Nitra, Nové Mesto nad Váhom, Trenčín a Trnava), 47. Hronec (oddiely Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Brezno, Hronec, Horná Lehota, Lučenec, Valaská a Zvolen) a 54. Košice (oddiely Bardejov, Krompachy, Košice, Kežmarok, , Matejovce, Michalovce, Poprad, Prešov, Podolíneec a Spišská Belá). Existovali aj oddiely SSP, ktorým činnosť nebola povolená, napr. vo Veľkom Bieli. Postupne vznikali oddiely aj v Handlovej, Margecanoch Medzilaborciach, Pezinku, Piešťanoch, Seredi, Proletárski skauti sa pomerne často dostávali do rozporov so štátnou správou. Pomerne vysokú členskú základňu neskôr zdecimovala veľká hospodárska kríza. Jedno z posledných veľkých podujatí SSP pre verejnosť sa uskutočnilo 30. – 31.7.1938 v Košiciach. Ich činnosť na Slovensku bola zakončená zákazom na konci roka 1938.

Spartakovi skauti práce z Kežmarku

Okrem nich existovali aj ďalší tzv. Červení skauti (maďarsky vörös czerkézs, alebo divokí čerkézi), ktorí pôvodne inklinovali ku komunistickému Čs. Komsomolu (Komunistický zväz mládeže). Po úradnom zákaze činnosti Komsomolu časť týchto červených skautov prešla k SSP, časť sa nepodriadila žiadnej proletárskej organizácii. Boli veľmi radikálni a nepodliehali žiadnej kontrole.

TECHELET LAVAM (HNUTIE MODRO – BIELYCH)

V tomto období bolo židovské skautské hnutie nábožensky, politicky, aj sociálne diferencované. Židovské hnutie Modro – bielych (Blau – Wiess) vzniklo v Nemecku v roku 1912 a vo svojom programe zaviedli aj skautskú výchovu. O rok neskôr sa rozšírilo aj do Rakúska – Uhorska. V Čechách pôsobili hlavne v nemecky hovoriacom pohraničí (Sudety). V roku 1919 prijali hebrejský názov Techelet Lavam. V roku 1920 československé pobočky sa stali nezávislé. Boli židovským skautským spolkom ľavicového zamerania. Ich heslo znelo: chanak v' emac (Buď silný a slobodný). V Československu sa stali členmi Federácie čs. skautov. Ich členská základňa na Slovensku bola veľmi malá a vyskytujú sa o nich iba sporadické informácie. Ich znakom bol obdĺžnik na výšku, v ňom biely trojuholník na svetlomodrom podklade, znakom ich skautského odboru štylizovaná ľalia s Dávidovou hviezdou.

ÚSTREDIE EVANJELICKÝCH SKAUTOV A.V.

V Čechách skautské oddiely reformovaných cirkví a ich ústredia existovali už predtým. Na Slovensku vznikli až v roku 1937, keď v septembrovom čísle časopisu Evanjelický skaut bolo publikované oznámenie, že pri Zväze evanjelickej mládeže bolo vytvorené Ústredie evanjelických skautov a.v. Náčelníkom sa stal Matej Teslar (Nové Zámky), miestonáčelníkom Juraj Holčík (Banská Bystrica), tajomníkom Tibor Grandtner (Zvolen, na fotografii). Členovia náčelníctva: Ján Chalaba, Ján Krošlák, Dr. Jozef Stanek, Ivan Stanek, Gustáv Viktory (všetci Bratislava), G. Št. Wurm (Galanta), Pavel Hronec (Garmašek), Ondrej Hruška (Liptovský Mikuláš), Štefan Adamovič (Lučenec), Pavol Styk (Majer pri Banskej Bystrici), Fraňo Maichel a Koloman Zachar (obaja Zvolen).

Oddiely, resp. zbory evanjelických skautov a skautiek a.v. pracovali pri Zväze junákov – skautov a skautiek RČS ako autonómne jednotky. Pomerne početní boli v Banskej Bystrici (vodcovia Andrej Banyasz, L. Rosenauer, Želmíra Styková, B. Falubová) a vo Zvolene (Juraj Mihaľ, Samo Šmálik, Anton Beňo, Irena Zeličková – Škodová). Ďalšie organizačné jednotky boli v Ivančinej, Košiciach, Liptovskom Mikuláši (vodcovia Ondrej Hruška a Želmíra Mačuchová), Lučenci (Štefan Adamovič, Adela Mateju – Jančíková). Martine, Prešove. Začiatkom roka 1938 mali 423 skautov a skautiek. V priebehu roka nové oddiely vznikli v Banskej Štiavnici (Ján Jekl), Lieskovci (Ondrej Ištván, Anna Klimentová), Radvani nad Hronom (Ela Markovičová, Július Stopovský) a v Sučanoch (Július Bohuš). Znakom bola skautská ľalia a v štítiku modrý kalich. Po zákaze skautingu menšia časť prešla do Hlinkovej mládeže.

Ich tajomník Tibor Grandtner po okupácii Československa v roku 1968 vojskami Varšavskej zmluvy emigroval a v Holandsku sa stal významným činovníkom, aj náčelníkom Českého a Slovenského skautingu v exile. Je prvým nositeľom najvyššieho exilového vyznamenania Radu strieborného leva.

VERBANG SUDETENDEUTSCHER PFADFINDER

Sudetonemecká skautská organizácia v Českých krajinách. Ich oddiely boli voľne združené, nemali spoločné ústredie. Bruno Břečka v Kronike československého skautského hnutia uvádza (str.106), že ich dva oddiely z Bratislavy v roku 1928 požiadali o vstup do Zväzu junákov – skautov RČS. Ústredie Zväzu ich evidovalo ako oddiely spriatelnené. Viac informácií o týchto nemeckých bratislavských oddieloch sa nepodarilo získať.

ZDRUŽENIE SOCIALISTICKÝCH SKAUTOV A SKAUTIEK

Vznikli po ukončení 1. Svetovej vojny 30.11.1919. Niekedy vystupovali aj pod názvom Združenie čs. skautov socialistov, či Skauti socialisti. Boli prvou skautskou proletárskou organizáciou. Združovali mládež oboch pohlaví v kmeňoch, jednotách a župách. Nepodliehali žiadnej politickej strane, ani cirkvi. Pri ich zrode stáli Jaroslav a Luisa Štychovi a Dr. Bohuslav Vrbenský. Boli členmi Federácie čs. skautov. Najväčší rozmach zaznamenali

v roku 1923, no už v roku 1925 došlo k ich útlmu. Na VI. zjazde v roku 1928 v Prahe bol za predsedu zvolený Dr. Bohuslav Vrbenský, náčelníkom chlapcov Ing. J. Štych a náčelníčkou dievčat Luisa Landová – Štychová. Ďalší zjazd 1.3.1929 rozhodol o kolektívnom vstupe združenia do Federácie proletárskej telovýchovy (FPT). Na zjazde 5.1.1930 bol za starostu zvolený Dr. Matoušek. Ešte na poslednom zjazde v nasledujúcom roku (11.1.1931) boli snahy o udržanie si určitej samostatnosti, no v ďalšom období už o združení sa nenachádzajú žiadne informácie a pravdepodobne sa rozplynuli v FPT.

Dr. Bohuslav Vrbenský (29.3.1882 Opočnice – 25.11.1944 Moskva) bol pôvodne socialistický politik, poslanec parlamentu, aj ministrom niekoľkých čs. vlád. Nakoniec stal sa členom Komunistickej strany a počas vojny emigroval do Zväzu sovietskych socialistických republík. Podieľal sa pri zakladaní čs. vojenskej jednotky v Sovietskom zväze, aj ako lekár v nej pôsobil. Zomrel v Moskve na infarkt.

Bruno Břečka uvádza, že organizačné jednotky mali aj na Slovensku, no o ich činnosti sa nezachovali žiadne údaje. Podľa neoverenej informácie oddiely skautov socialistov pracovali v Trenčíne (ktorý sa odtrhol od SSP) a Trenčianskych Tepliciach.

V súvislosti s proletárskym skautingom však Bruno Břečka v Kronike čs. skautského hnutia (strana 67) na Slovensku uvádza SKAUTOV ROBOTNÍKOV. O ich počtoch, organizačnej štruktúre, či dislokácii oddielov sa zatiaľ nepodarilo získať žiadne údaje.

SKAUTI – MINIŠTRANTI LEGIO ANGELICA

Záhadou na Slovensku zostáva existencia skautov – miništrantov spolku Legio angelica. Spolok založil benediktín Karel Method Klement v Prahe v roku 1927. Združoval a zaoberal sa výchovou chlapcov miništrantov. Až v roku 1934 začal realizovať aj skautskú činnosť. V Čechách z časti miništrantov Legio angelica vznikli skautské oddiely, ktoré hneď po vzniku požiadali o vstup do Zväzu junákov – skautov a skautiek RČS. Z nich bol potom v rámci Zväzu vytvorený IX. zbor Legio angelika. Úzko spolupracovali so Slovenským katolíckym skautingom. Svoj prvý tábor uskutočnili spolu s SKS v Beluši, podobne aj ich vodcovia sa vzdelávali na Lesnej škole SKS.

Dominik Ettler v diplomovke „Legio angelica – historie a inspirace pro výchovu ministrantů“ uvádza, že pobočky Legio angelica na Slovensku vznikli pomocou saleziánov v Bošanoch, Bratislave a Kozárovciach. Neuvádza ale, že by sa tieto slovenské pobočky zaoberali aj skautskou činnosťou. Nemôžeme však vylúčiť, že pobočiek Legio angelica na Slovensku bolo viac ako uvádza autor. Ak existovali, potom je aj otázne či sa vo svojej činnosti venovali aj skautingu. Ak áno, potom v akej forme. Boli členmi pražského IX. zboru Legio angelica vo Zväze junákov – skautov a skautiek, alebo tvorili len špecializované oddiely podriadené územným zložkám? Organizovali sa pri SKS? Odpovede na tieto otázky zatiaľ nepoznáme.

Existenciu skautov Legio angelica na Slovensku uvádza jediný zdroj – webová stránka <https://segi.sk/> (autorom je pravdepodobne Šegi). Na nej je uvedená stručná História piešťanského skautingu. V roku 1937 je záznam, že Anton Botek založil oddiel katolíckych skautov v rámci miništrantského hnutia Legio angelica. Do skautingu v tomto roku vstúpil aj Jozef Petříček – Runco. Túto informáciu sa z ďalších zdrojov nepodarilo potvrdiť. Z dostupných prameňov nie je známa existencia pobočky Legio angelica v Piešťanoch. Je

otázne či bol, alebo nebol piešťanský oddiel skautov – miništrantov oficiálne členom spolku Legio angelica.

Ondrej Haladík v diplomovej práci „Skauting v Piešťanoch v 20. storočí“ uvádza, že Anton Botek na miestnej fare založil z miništrantov oddiel katolíckych skautov (citujem): „ktorý bol s najväčšou pravdepodobnosťou súčasťou celoštátnej miništrantskej organizácie Legio angelica“. Po čase vedenie oddielu prevzal Jozef Maxián. Členom oddielu bol aj Jozef Petriček.

Prvá písomná zmienka o existencii oddielu SKS v Piešťanoch je z apríla 1938. Vodcom oddielu bol Štefan Ábel, zástupcom Jozef Maxián duchovným radcom Anton Botek. Aj z mien oddielových činovníkov vyplýva, že spomínaný oddiel sa po určitej dobe činnosti začlenil do SKS.

Samotný významný skautský činovník, nositeľ Radu strieborného vlka Jozef Petriček vo svojom skautskom životopise uvádzal že: „vstúpil do katolíckeho skautského oddielu“. Spolok Legio angelica nespomínal.

PRÍBUZNÉ HNUTIA A ORGANIZÁCIE

WOODCRAFT – LIGA LESNEJ MÚDROSTI

Pri vzniku skautingu v Čechách prevládali dve koncepcie: britského zakladateľa Roberta Baden Powella a amerického spisovateľa E.T. Setona. Do oboch koncepcií zase zakladatelia skautingu v Čechách zahrnuli aj národné prvky. Predstaviteľom baden-powellovskej koncepcie bol A. B. Svojsík, setonovskej Miloš Seifert. Rozdiely medzi oboma koncepciami boli spočiatku veľmi malé, odlišovať sa začali až v neskoršej dobe. Vzniklo množstvo woodcrafterských spolkov. Mnohé z nich sa buď zlúčili so Zväzom junákov – skautov RČS, alebo boli členmi Federácie čs. skautov.

Miloš Seifer v Dolnom Kubíne založil prvý kmeň Hôrnych chlapcov už v roku 1919. Po jeho odchode späť do Čiech kmeň viedol Ján Čaplovič. Kmeň sa začlenil do obce Psohlavcov a tvoril ich slovenskú vetvu. Na ich podnet potom v roku 1921 upravili názov spolku na JUNÁCKA OBEC PSHLAVCOV A HÔRNYCH CHLAPCOV. Boli kolektívnym členom Federácie čs. skautov. Ich znakom bol kruh lesnej múdrosti s rohmi a v jeho strede čierna hlava psa.

Časť woodcrafterských spolkov 12.2.1922 založila ZÁLESÁCKU LIGU ČESKOSLOVENSKÚ, ktorú o rok neskôr premenovali na LIGU LESNEJ MÚDROSTI (LLM). Vydávali časopis Vatra. Členmi ligy bolo aj niekoľko kmeňov z Bratislavy.

31. augusta 1927 vznikla INTERNACIONÁLNA SOCIALISTICKÁ ASOCIÁCIA WOODCRAFTEROV (od roku 1932 ISAW – junáci prírody a práce). Bola to ľavicovo orientovaná woodcrafterská organizácia, ktorá bola kolektívnym členom Federácie čs. skautov. Vydávali časopis Slunce. V Kronike čs. skautského hnutia sa uvádza, že mali svoje kmene aj na Slovensku.

V roku 1927 z mládeže nemeckej národnosti bola v Bratislave založená Liga WALDKRAFT – PFADFINDER (v preklade Lesná múdrosť – skauti, resp. Skauti lesnej múdrosti). O ich činnosti nie sú dostupné žiadne materiály.

V máji 1929 spojením Ligy lesnej múdrosti, Ligy pre výchovu prírodou – Múdrosť lesa a ďalších woodcrafterských spolkov vznikla LIGA ČS. WOODCRAFTEROV (LČSW).

V rámci nej pracovali aj kmene zo Slovenska. Od roku 1935 bolo sídlo ústredia LČSW premiestnené do Bratislavy. Slovák Viliam Valovič koncom 30-tych rokov sa stal náčelníkom Ligy československých woodrafterov, Znakom LČSW bol biely kruh s modrými rohmi (štylizovaná bizónia hlava). Na vlajke bol znak umiestnený na ohnivočervenom podklade.

Viliam Valovič a Felix Dvořáček v roku 1929 v Bratislave založil kmeň Deti slnka. V prvej polovici 30-tych rokov pracoval aj zvolenský kmeň Jarné svitane, ktorý viedol Ľudovít Klíbání. V roku 1937 v Bratislave založil kmeň Ojibway Juraj Pacl – Misigin.

Značná časť woodcrafterských spolkov, hlavne ľavicových pracovala aj naďalej samostatne. Podobne ako u skautingu, aj vo woodcraftere po celú dobu dochádzalo k zlučovaniu, aj štiepeniu, vzniku i zániku spolkov. Medzi výrazné osobnosti woodcraftu v Čechách patrili Miloš Seifert, Jaroslav Šimsa a Miroslav Vavrda.

Počas vojnovvej Slovenskej republiky v Bratislave ilegálne vyvíjal činnosť woodcrafterský kmeň Bratstvo bieleho bobra.

Woodrafterské hnutie na Slovensku sa veľmi nerozšírilo. Zopár kmeňov Ligy čs. woodrafterov však na Slovensku pracovalo a svoju činnosť obnovili aj po 2. svetovej vojne.

TRAMPSKÉ HNU Tie

Má spoločné korene so skautingom a woodcraftom. Hnutie je českým vynálezom, vo svete nemá obdobu. Počiatky sú už pred 1. svetovou vojnou, ale oficiálne sa jeho vznik datuje do roku 1918. Nikdy nevytvorili jednotnú organizáciu. Spočiatku ich nazývali DIVOKÍ SKAUTI, t.j. neorganizovaní. Názov tramp, tramping vznikol až v 20-tych rokoch pod vplyvom románov Jacka Londona. Zvyčajne základnou jednotkou je tramská osada, alebo klub. Členovia tramského hnutia pokrývali širokú škálu spoločnosti. Tvorili ju slobodomyselní obdivovatelia prírody, ktorí nechceli byť spútaní organizáciou, členovia skautských a woodcrafterských spolkov, ktorí dovŕšili vek dospelosti (v tých dobách ešte neexistoval oldskauting), alebo ktorí neboli spokojní s pomermi v ich skautských spolkoch. Značnú časť tvorili aj mladí ľudia z horších sociálnych pomerov, ktorí si činnosť v organizovaných spolkoch z finančných dôvodov nemohli dovoliť. Na Slovensku bolo tramské hnutie rozšírené iba v okolí Bratislavy.

Prvé pokusy o tramping na Slovensku boli už začiatkom dvadsiatyh rokov, ale reálne fungujúca tramská osada Waikiki vznikla pri Dunaji až v roku 1928 a mala vodácky charakter. Založili ju českí trampí žijúci v Bratislave. Okrem toho sa venovali aj klasickému trampingu a v zime lyžovaniu. K nim sa pridružili ďalšie kluby, napr. Big Horn, Big Pine,... Ďalšími známymi osadami boli Piráti z Tortogy (z ktorých vznikli T.O Kormoráni), či T.O Tulák. V tridsiaty rokoch vznikali osady T.O Utah, T.O Dakota a ďalšie. Niektoré z nich existujú dodnes.

OBDOBIE OD ROKU 1945 – 1949

Už v roku 1939 sa v Českých zemiach väčšina skautských organizácií združila do jednotnej skautskej organizácie JUNÁK. Na Slovensku v tej dobe bola už činnosť skautských spolkov zakázaná. Po druhej svetovej vojne bol skauting obnovený ako jednotná skautská organizácia.

ČESKOSLOVENSKÝ JUNÁK

Fungoval na federatívnom princípe a združoval všetky skautské oddiely a skautské organizačné jednotky v celom Československu. Pozostával z ČESKÉHO JUNÁKA a SLOVENSKÉHO JUNÁKA. Obidve národné organizácie mali vlastnú symboliku, aj ústredia. Celoštátne vedenie zastrešovalo obe časti a reprezentovalo čs. skauting v medzinárodnom hnutí. Počas tohto obdobia skauting zaznamenal najvyššiu členskú základňu. V roku 1947 bol zavedený nový sľubový odznak, skautská ľalia s čs. štátnym znakom. Český junák si ponechal pôvodný znak Zväzu junákov – skautov a skautiek RČS (ľalia so psou hlavou). Pre Slovenský junák vznikol nový znak, skautská ľalia s dvojkrížom a trojvrším. Prijatý bol na I. slovenskom skautskom sneme v roku 1945.

Vo februári 1948 v Československu všetku politickú moc získala komunistická strana. Keďže v mládežníckej politike nemala spracovanú potrebnú alternatívu skauting okamžite nezakázala. Činnosť Čs. Junáka postupne obmedzovala a snažila sa do neho infiltrovať svoje kádre. Skautská organizácia sa musela stať členom komunistických strešných organizácií. Čs. Junák musel vystúpiť z medzinárodného skautského hnutia. Komunisti časom zavádzali mládežnícku štruktúru stalinistického Zväzu sovietskych socialistických republík. Skauting nahrádzali Pionierskou organizáciou. V dňoch 23.-24.4.1949 sa konal ustanovujúci zjazd Československého sväzu mládeže (sväz – písaný vtedajším pravopisom, ČSM, ČSZM). V rámci ČSM existovala iba Pionierska organizácia. Prakticky bol skauting ako samostatná organizácia zlikvidovaný do konca roka 1949. Posledné skautské zvyšky ešte prežívali ako junácke oddiely ČSM. Administratívne boli Junácke oddiely ČSM zrušené 17.7.1950 a z registra organizácií bol Junák vymazaný ku dňu 1.1.1951.

SLOVENSKÝ JUNÁK

Ako súčasť celoštátneho JUNÁKA bol skauting na Slovensku obnovený už máji 1945. Mal samostatné ústredie skautskej výchovy, aj symboliku. V tomto roku sa v Žiline uskutočnil I. skautský snem Slovenského Junáka. Náčelníkom sa stal PhMr. Miloslav Stržínek, miestonáčelníkom Alojz Herczek, starostom pplk. Ján Stanek, náčelníčkou dievčenského kmeňa prof. Lýdia Jurajová a chlapčenského kmeňa prof. František Rudáš.

II. skautský snem za účasti 700 delegátov sa konal 31. 1. až 1. 2. 1948 v Banskej Bystrici. Slovensko bolo rozdelené na šesť skautských oblastí: Západoslovenskú, Nitriansku, Považskú, Podtatranskú, Pohronskú a Východoslovenskú. Komunisti po prevzatí politickej

moci nerešpektovali demokratické voľby a volené orgány nahrádzali akčnými výbormi Junáka, kde dosadzovali svojich ľudí. Slovenský junák sa musel stať kolektívnym členom komunistického Sväzu slovenskej mládeže (SSM, sväz – písané vtedajšou gramatikou). Postupne obmedzovali činnosť skautskej organizácie. Jej činnosť a organizačné štruktúry boli do konca roka 1949 zlikvidované. Administratívne bol Slovenský Junák zrušený až v roku 1950.

Znenie skautského sľubu:

Sľubujem na svoju česť, že sa vynasnažím s pomocou Božou

1. Milovať vlasť svoju Československú republiku a verne jej slúžiť v každej dobe
2. Plniť povinnosti vlastné a zachovávať skautský zákon
3. Pomáhať bližným za každých okolností

RNDr. Miloslav Stržínek, náčelník Slovenského junáka v rokoch 1945 – 1968

RNDr. Ivan Janček, náčelník Slovenského junáka v rokoch 1968 – 1989 a Slovenského skautingu v rokoch 1990 – 1992

HAŠOMER HACAIR

Po druhej svetovej vojne niektoré oddiely a zbory Hašomer Hacair obnovili činnosť. Vytvárali domovy pre židovské siroty, pri ich výchove používali skautskú metodiku. Zameriavali sa hlavne na emigráciu prežívšej židovskej mládeže do Palestíny. Po splnení tejto úlohy organizácia zanikla.

PRÍBUZNÉ HNUZIA A ORGANIZÁCIE

SLOVENSKÝ ZLATÝ OROL

Po nastolení komunistickej moci Ján Manás z Prievidze založil ilegálnu organizáciu Slovenský zlatý orol (SZO), ktorá mala byť náhradou za katolícky skauting. Pri zrode organizácie boli ešte Ľubomír Hatala, Ján Raáb a Alexander Nemček. Družiny SZO prevažne vznikli v Hornonitrianskom regióne (Prievidza, Nováky, Topoľčany, Nitra), postupne aj v iných regiónoch. V Bratislave, Trnave, Skalici, Považskej Bystrici,... Na strednom Slovensku v Banskej Bystrici a Zvolene. Spojili sa s podobnými skupinami na Morave a vytvorili spoločné náčelníctvo Zlatého orla. Moravský zlatý orol však v roku 1951 zanikol. Vydávali časopis Táborák. Lokálne samizdatové časopisy vydávali aj iné družiny (napr. v Bratislave). Mali kontakty aj na zahraničný skauting. Znakom bol zlatý orol s rozťahnutými krídlami držiaci srdce.

Akákoľvek snaha o obnovenie skautingu bola zo strany komunistických orgánov kruto potlačovaná. V roku 1950 vedúci predstavitelia Slovenského zlatého orla Ján Manás, Michal a Martin Hagarovci, Ľubomír Lihotský, Michal Pružina, Vladimír Reitar, Štefan Sámel, Anton Štanga, Marián Wolek boli zatknutí orgánmi Štátnej bezpečnosti (ŠtB) a uväznení. Znovu uväznením Jána Manása v roku 1956 táto ilegálna skautská organizácia zanikla.

WOODCRAFT – LIGA LESNEJ MÚDROSTI

V Bratislave obnovil činnosť kmeň OBJIWAY, ktorý viedol Juraj Pacl – Migisim, ktorý bol zároveň aj náčelník Ligy lesnej múdrosti na Slovensku. V tomto kmeni pôsobil aj slovenský horolezec a humorista Ivan Bajo (autor knihy Smiech na lane). Tradičné táborisko kmeňa mali vo Svätójskej doline. Na mieste, kde stál pôvodný Walden, ktorý počas vojny vyhorel.

Vedenie LČSW v tom čase pozostáva zo starostu Viliama Valoviča, predsedu M. Vavrdu, miestopredsedu Z. Teichmana, jednatel'a L. Matějku (potom Nováka), pokladníka M. Stareka – Piráta, archivára Paukerta – Medveďa.

Do konca roka 1949 je prakticky zlikvidovaný skauting. Aj woodcraft ako buržoázne mládežnícke hnutie neprijateľné socialistickému zriadeniu oficiálne „dobrovoľne“ ukončilo svoju činnosť a rozpustilo Ligu čs. woodcrafterov v priebehu roka 1950.

Bývalí členovia LČSW sa naďalej schádzali a v rokoch 1950 až 1954 zvyčajne táborili pri Podbanskom na Hrmiacej rieke (Belá).

TRAMPSKÉ HNU Tie

Zlikvidovaný nebol iba tramping, aj keď tiež bol „trňom v oku“ u stalinistických mocipánov. Problém bol v tom, že nemali oficiálnu organizáciu a tak nebolo ani čo administratívne „dobrovoľne“ rozpustiť. Mnoho bývalých skautov, aj woodcrafterov pokračovali v činnosti neorganizovane a posilnili tramské hnutie (napr. T.O Biely jastrab Bratislava). Niektoré tramské osady mali vodácke zameranie. V období 50-tych a 60-tych rokov vznikajú tramské osady aj v ostatných regiónoch Slovenska.

Slovenský junák, nástup na tábore v Permeku. Rok 1946 (Archív Zola Lombiho)

OBDOBIE OD APRÍLA 1968 DO APRÍLA 1970

V januári 1968 pod Dubčekovým vedením nastal v ČSSR proces demokratizácie politického režimu, ktorý umožnil dočasnú obnovu skautského hnutia. Pri jeho obnove bol použitý model rokov 1945 – 1949. Metodiku skautskej činnosti využívali aj iné organizácie, napr. TOM – turistické oddiely mládeže pri Zväze slovenských turistov, Mladí ochrancovia prírody, aj niektoré turistické oddiely Pionierskej organizácie Slovenska.

ČESKOSLOVENSKÝ JUNÁK.

Podobne ako v rokoch 1945-49 fungoval na federatívnom princípe. Pozostával znova z ČESKÉHO JUNÁKA a SLOVENSKÉHO JUNÁKA. Obom národným organizáciám ostala vlastná symbolika, aj ústredia. Celoštátne vedenie zastrešovalo obe časti a reprezentovalo čs. skauting na medzinárodnom poli. Pridruženým členom bol aj JUNÁK – ZÁLESÁK.

Celoštátna skautská organizácia vznikla až po obnovení činnosti národných organizácií. Náčelníctvo Čs. Junáka bolo zvolené po skončení III. skautského snemu Slovenského junáka v Bratislave dňa 1.12.1968. Do jeho čela bol zvolený Dr. Rudolf Plajner (Česko) a miestonáčelníkov RNDr. Miloslav Stržínek (Košice) a Dr. Lýdia Kyselová (Bratislava).

Dňa 21.8.1968 Československú socialistickú republiku okupovali vojská Sovietskeho zväzu a ďalších štyroch štátov Varšavskej zmluvy. Čs. Junák sa už politických dôvodov nemohol stať členom medzinárodného skautského hnutia WOSM a WAGGGS. Aj po okupácii fungovala skautská činnosť ešte bez obmedzení. Koncom roka 1969 už nastávala normalizácia, t.j. opätovné zavádzanie tvrdej komunistickej diktatúry. Skautská činnosť začala byť obmedzovaná (napr. nesmeli sa nosiť skautské klobúky, zdravieť na verejnosti skautským pozdravom,...). Československý Junák bol zrušený v júni 1970. Český Junák vydržal až do 1.9.1970 (do vzniku Socialistického zväzu mládeže ČSSR).

SLOVENSKÝ JUNÁK

Skautská organizácia na Slovensku bola obnovená v apríli 1968. V dňoch 30.11 – 1.12.1968 sa uskutočnil III. skautský snem. Za náčelníka bol zvolený RNDr. Ivan Janček, miestonáčelníkov prof. Lýdia Kyselová a Dr. František Rudaš. Náčelníkom chlapčenského kmeňa sa stal Ing. Štefan Miklánek a náčelníčkou dievčenského kmeňa Ing. Zora Václavová. Slovensko, obdobne ako v rokoch 1945 – 1949 bolo rozdelené na šesť skautských oblastí. V roku 1969 vzniklo osem oblastí. Došlo k rozdeleniu Západoslovenskej oblasti na Štefánikovu a Západoslovenskú. Východoslovenská oblasť bola rozdelená na Poddukelskú a Zemplínsku.

Skautský sľub bol obdobný ako v rokoch 1945 – 1949. Zmenil sa iba názov štátu na Československú socialistickú republiku a oficiálne sa nemalo používať „s pomocou Božou“, čo sa v praxi často porušovalo. Symbolika bola používaná z rokov 1945 – 49.

V dňoch 24. a 25. apríla 1970 sa konala ustanovujúca konferencia Socialistického zväzu mládeže Slovenska, ktorého súčasťou mohla byť iba Pionierska organizácia. Týmto dátumom bola ukončená činnosť Slovenského Junáka.

FOGLAROVE ČITATEĽSKÉ KLUBY

Organizované a metodicky riadené prostredníctvom časopisu Junák. Námetom na vznik klubov bol Foglarov literárny klub Rýchle šipy. Prakticky sa jednalo o skautskú

činnosť. Kluby boli väčšinou zakladané v obciach a mestách, kde neboli vytvorené podmienky pre vznik oficiálneho skautského oddielu, alebo kde sa na skautský oddiel nepodarilo nadviazať kontakt. Ich činnosť zodpovedala činnosti skautskej družiny. Fungovali aj na Slovensku (napr. č.k. Smelí leopardi Košice, radca Juraj Straka), no ich činnosť nie je dostatočne zmapovaná. Kluby boli zrušené zánikom časopisu v roku 1970. Členovia FČK nosili skautské košeľe a domovenky. Pod domovenkou bola nášivka – znak FČK s číslom klubu a klubový symbol.

JUNÁK – ZÁLESÁK

Skautská organizácia, ktorá vznikla pri Zväze pre spoluprácu s armádou (ZVÄZARM). Bola kolektívnym členom Československého Junáka. Náčelníkom Junáka – zálesáka bol MUDr. Karel Šubrt. Ich činnosť bola koncom roka 1969 zakázaná. Zopár oddielov Junáka – Zálesáka fungovalo aj na Slovensku, ale o ich činnosti nie sú k dispozícii žiadne údaje. Ako sľubový odznak používali jednu z verzií ľalie Zväzu junákov – skautiek RČS.

PRÍBUZNÉ HNUTIA A ORGANIZÁCIE

SLOVENSKÁ ÚNIA TÁBORNÍKOV (SÚT)

Vznikla v roku 1968 z táborníckych klubov bývalého jednotného Československého zväzu mládeže, táborníckych oddielov Pionierskej organizácie, turistických oddielov mládeže (organizovaných pod telovýchovou), oddielov ochrany prírody, niektorých tramských klubov a pod. Únia vydávala prílohu v denníku Ľud (ktorý bol tlačovinou Strany slovenskej obrody) pod názvom Stopami trampov a táborníkov, ktorá obsahovala aj skautskú rubriku. Neskôr príloha bola premenovaná „Pod modrou oblohou“. Náčelníkom SÚT bol Dušan Plintovič (za prvej republiky bol skautom), metodikom Ladislav Khandl. Organizovali Ústrednú tábornícku školu (obdoba skautskej lesnej školy), aj špecializované tábornícke školy: vodácku a jaskyniarsku. Znakom únie bol zelený ovál, v ňom symbol lesnej múdrosti s čiernymi rohmi. V strede bolo U (oficiálne zlaté) a v ňom slovenský znak. Činnosť SÚT ako samostatnej organizácie bola ukončená v apríli 1970. V Socialistickom zväze mládeže bol zriadený tábornícky odbor, ale aj ten bol v roku 1972 zrušený.

ZÁLESÁK – čs. zväz pre pobyt v prírode

Pôvodne vznikol v roku 1967 pri Zväze pre spoluprácu s armádou (ZVÄZARM) ako jej odbor pre branný pobyt v prírode. Základné organizácie Zálesáka pri svojej činnosti používali skautské a woodcrafterské metódy. V roku 1968, keď ZVÄZARM uprednostnil skautskú metodiku a založil Junáka – Zálesáka, prevažne woodcrafterské krídlo sa pod názvom Zálesák

osamostatnilo. Celoštátnym náčelníkom Zálesáka bol Rostislav Zabloudil. V republikovom slovenskom vedení Zálesáka bol náčelníkom O. Otruba, členovia: M. Donoval, P. Dinka, D. Ďurík, S. Papírník, Základné organizácie mali: Bardejov (vedúci J.Rojko), Dolný Kubín (Š. Čajka), Martin, Nemčice (D. Kúcha), Nitra (S. Papírník), Nové Mesto nad Váhom, Prešov (J. Bencko), Rimavská Sobota (A. Rokoš) a Topoľčany (vedúci V. Ďuriška). Ich znakom bol biely kruh lesnej múdrosti s čiernymi rohmi na zelenom podklade. Hlásili sa tradíciám lesnej múdrosti a vydávali časopis Zálesák.

Začiatkom roka 1970 po zrušení Junáka – Zálesáka sa vrátili späť pod ZVÄZARM. Ich činnosť ale bola postupne obmedzovaná a v roku 1975 bol zálesácky odbor Zväzarmu úplne zrušený. V Čechách po roku 1989 bola činnosť Zálesáka obnovená.

TRAMPING

Tramping fungoval nepretržite po celý čas zákazov skautingu. Po zrušení Slovenského Junáka a jeho začlenení pod Pioniersku organizáciu Socialistického zväzu mládeže ČSSR prešlo minimum skautských oddielov. Zopár oddielov prešlo k telovýchove – turistické oddiely mládeže (TOM), alebo sa im podarilo začleniť do organizácií zameraných na ochranu prírody. Mnoho zohratých skautských kolektívov (nielen skautských, aj z iných zrušených organizácií) pokračovalo neorganizovane. Boli základom pri vzniku nových trampských osád a posilnili trampské hnutie (napr. v Košiciach Klub OHIO, T.O. Rowers, T.O. Sosna, v Prešove T.O. Roveri Prešov,...). Tramping na Slovensku zaznamenal stúpajúci trend.

Slovenský junák, sadenie lípiek 28.10.1968 v Bratislave za účasti prezidenta republiky generála Ludvíka Svobodu a Alexandra Dubčeka.

OBDOBIE OD DECEMBRA 1989 DO 31.12.1992

ČESKÝ A SLOVENSKÝ SKAUTING

Ústredná skautská organizácia zastrešujúca skauting v Českej a Slovenskej federatívnej republike. Táto organizácia zastupovala čs. skauting v medzinárodnom skautskom hnutí WOSM a WAGGGS. Pozostávala zo samostatných organizácií: ČESKÉHO JUNÁKA, SLOVENSKÉHO SKAUTINGU a z ČESKÉHO A SLOVENSKÉHO SKAUTINGU V ZAHRANIČÍ (pôvodne EXILOVÉHO).

Strešná celoštátna skautská organizácia vznikla po snemoch Českého Junáka a Slovenského skautingu v roku 1990. Čestnou náčelníčkou bola Olga Havlová – manželka prezidenta republiky. Náčelníkom PhDr. Václav Břicháček (Praha), miestonáčelníkom JUDr. Oleg Ďurčanský (Trnava). Vedenie Českého a Slovenského skautingu pozostávalo ešte z členov náčelníctva (za exilových to bol prof. Tibor Grandtner z Holandska), členov Ústrednej rady a náhradníkov. Organizácia zanikla rozpadom Česko – Slovenskej federácie 31.12.1992.

SLOVENSKÝ SKAUTING (SLSK)

Obnovil sa koncom decembra 1989 ako Zväz skautov a skautiek na Slovensku. V Žiline sa 25.5.1990 uskutočnil IV. skautský snem, na ktorom bol prijatý názov organizácie SLOVENSKÝ SKAUTING. Vznikol ako nástupnícka organizácia Slovenského Junáka. Za náčelníka bol zvolený nositeľ čs. Radu strieborného vlka RNDr. Ivan Janček. Miestonáčelníkmi boli PhDr. Iva Vaňková a JUDr. Oleg Ďurčanský. Kmeňovým náčelníkom chlapcov sa stal Václav Rubeš a dievčat RNDr. Galina Vlčková. Znenie skautského sľubu bolo obdobné ako v predchádzajúcich obdobiach. Zmenil sa názov štátu na Česká a Slovenská federatívna republika a bol prijatý doplnok: „Tak mi pomáhaj Boh“.

- Vekové kategórie:
- vlčatá a včielky (do 11 rokov)
 - skauti a skautky (do 15 rokov)
 - roveri a roverky
 - dospelí skauti a skautky (oldskaut, nad 26 rokov)

Do 31.12.1992 bol SLSK súčasťou Českého a Slovenského skautingu.

PLAST – ZVÄZ SKAUTOV UKRAJINSKO-RUSÍNSKEJ MLÁDEŽE NA SLOVENSKU / SAJUZ SKAVTIV PLAST UKRAJINSKO-RUSINKOJ MOLODI SLOVAČČINY

Vznikol dňa 25.5. 1991. Dňa 28.9. na zjazde v Prešove bolo zvolené vedenie Plastu. Predsedom sa stal Levko Dohovič. Pôsobia hlavne v mestách, mimo osídlenia rusínskej národnostnej menšiny. Orientácia organizácie je ukrajinská, Rusínov považujú iba za etnografickú súčasť Ukrajincov. Možno aj z tohto dôvodu majú malé zastúpenie v rusínskom regióne severovýchodného Slovenska. O jeho organizačnej štruktúre a činnosti nie je dostatok informácií. Plast nie je členom WOSM a WAGGGS. Organizácia bola prijatá do medzištátneho združenia ukrajinských skautských organizácií KUSO. Funguje aj v súčasnosti, no o ich organizačných jednotkách a činnosti nie sú žiadne informácie. Pravidelne organizujú letné tábory, najčastejšie v Zlatej Idke. Predsedom je Leontin Dohovič, členmi vedenia Diana Barnová, Roman Dohovič, Svjatoslav Dohovič, Michal Janko, Martin Nachaj a Xénia Rybáková. Používajú znak Plastu – národnej skautskej organizácie Ukrajiny.

ZVÄZ SKAUTOV MAĎARSKEJ NÁRODNOSTI NA SLOVENSKU / SZLOVÁKIAI MAGYAR CSERKÉSSZÖVÉTSEGET

Vznikol v roku 1990. Sú členom Fóra maďarských skautských zväzov (Magyar Cserkészsövetség Fóruma), v ktorom sú maďarské skautské organizácie z Maďarska, Rumunska, Slovenska, Srbska (Vojvodiny), Chorvátska, Zakarpatskej Ukrajiny, či iných krajín kde žije maďarská národnostná menšina. Nie sú členom WOSM a WAGGGS.

Združuje skautov a skautky maďarskej národnosti žijúcich v Slovenskej republike. Centrum organizácie je v Dunajskej Strede. Organizačné jednotky maďarských skautov a skautiek sa nachádzajú v Bratislave, Čenkovciach, Dunajskej Strede, Filákovce, Gabčíkove, Hostovej, Komárne, Košiciach, Kráľovskom Chlmci, Leviciach, Moldave nad Bodvou, Nových Zámkoch, Podunajských Biskupiciach, Šahách, Tomášovciach, Trsticiach, Veľkých Kapušanoch a Veľkom Mederu. Nadväzujú na bohatú tradíciu maďarského skautingu. Zväz funguje dodnes.

Zväz maďarských skautov na Slovensku, zbor Košice

Sľub Zväzu skautov maďarskej národnosti na Slovensku znie:
Sľubujem, že verne splním svoje povinnosti, ktoré mám voči Bohu, svojej vlasti, svojmu národu a svojim bližným. Urobím všetko možné, aby som iným pomohol. Poznám skautské zákony a tie vždy zachovám.

Vyššou formou skautského sľubu je sľub roverov a dospelých, potom ešte sľub skautských vodcov.

PRÍBUZNÉ HNUTIA A ORGANIZÁCIE

KLUB PRIESKUMNÍK – PATHFINDER

Organizácia skautského typu s celoslovenskou pôsobnosťou. Sú orientovaní hlavne na členov protestantských reformovaných cirkví. Oddiely majú v Banskej Bystrici, Banskej

Štiavnici, Bratislave, Brezne, Červenici (východné Slovensko), Gerlachove (okr. Poprad), Kežmarku, Košiciach, Lučenci, Martine, Poprade, Považskej Bystrici, Prešove, Rankovciach (okres Košice okolie), Revúcej, Spišskej Novej Vsi, Tisovci, Trenčine, Vaňovciach (okr. Nové Mesto nad Váhom), Vranove nad Topľou, Zvolene. Na sneme 24. – 26.1.2020 vo Veľkom Slavkove bol za predsedu KPP zvolený Ján Šolc, podpredsedu Jaroslav Bielik a hospodára Zdeno Stískala. Rovnošatu majú podobnú skautskej.

LESNÁ YMCA

V rámci medzinárodného kresťanského spoločenstva v rôznych krajinách vznikli samostatné skautské odbory. Napr. v Českej republike fungujú Skauti YMCA s vlastnou symbolikou a organizačnou štruktúrou. V menšej miere na Slovensku začiatkom 90-tych rokov to boli oddiely zvané Lesná YMCA. Nosili zelené košeľe a hnedé šatky. Existencia týchto oddielov v súčasnosti ale nie je známa.

LIGA LESNEJ MÚDROSTI NA SLOVENSKU – THE WOODCRAFT LEAGUE OF SLOVAKIA

Po novembri 1989 obnovili svoju činnosť aj woodcrafterské kmene. V Lubovnianskej vrchovine v roku 1991 uskutočnili spoločný tábor kmene Ďaleká cesta a Wapocome Minal. Rok na to bol v Martine založený kmeň Manoki. Koncom roka 1992 sa zišli zástupcovia kmeňov a založili Ligu lesnej múdrosti na Slovensku. Za náčelníka LLM bol zvolený Eduard Stloukal z bratislavského kmeňa Wapocome Minal. V ďalšom roku v Prievidzi vznikol kmeň Tanšnapila (Korytnačky). Na východe Slovenska pôsobil kmeň Crow Creek. Dňa 17.7.1993 sa na Červenom kameni uskutočnil prvý woodcrafterský snem na Slovensku. Napriek tomu, že kmene Ligy lesnej múdrosti na Slovensku existujú, ide o nepočetnú woodcrafterskú organizáciu.

Podobnú náplň činnosti ako Liga lesnej múdrosti má aj hnutie Euroindiánov.

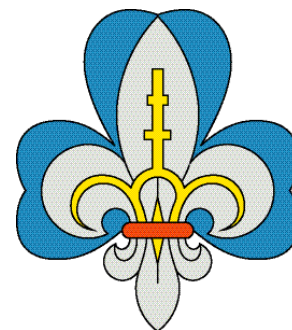

Slovenský skauting, tábor 49. Zboru Geronimo Prešov na Kurčine

OBDOBIE OD ROKU 1993

SLOVENSKÝ SKAUTING (SLSK)

Vznikol v roku 1990 ako nástupnícka organizácia Slovenského Junáka. Do 31.12.1992 bol súčasťou Českého a Slovenského skautingu. Zvrchovanou organizáciou, členom medzinárodného skautského hnutia WOSM a WAGGGS sa stal až po roku 1993, po vyhlásení samostatnej Slovenskej republiky. Počas svojej existencie organizácia zažila obdobia rozmachu, aj stagnácie. V 90-tych rokoch organizačná štruktúra kopírovala systém z rokov 1968 – 1970. Náčelníctvu boli podriadené kmeňové rady chlapčenská, aj dievčenská. Vznikol aj kmeň dospelých, ktorý však bol na VI. sneme v Bratislave zrušený. Nižšie územné zložky tvorili skautské okresy. Oblasti fungovali iba v niektorých regiónoch (Bratislava, Trenčín, Žilina, Nitra). Uvedené nižšie organizačné zložky boli však často pasívne a nefunkčné.

Na sneme v Bratislave v roku 1994 došlo k úprave skautského sľubu a zosúladeniu textu s medzinárodnou ústavou WOSM:

Sľubujem na svoju česť, že sa vynasnažím zo všetkých síl

1. Plniť povinnosti voči Bohu a svojej vlasti
2. Pomáhať v každom čase svojim bližným
3. Dodržiavať skautský zákon

Menej náročné znenie sľubu má najmladšia veková skupina vlčat a včielok. Existuje aj sľub činovníka.

Na prelome storočí prešiel SLSK organizačnou prestavbou. Kmeňové rady boli zrušené. Základnou výchovnou jednotkou je oddiel, ktorý sa skladá z družín. Miestnou administratívno – organizačnou jednotkou je zbor, ktorý má delegovanú právnu subjektivitu. Vyššou organizačnou jednotkou je skautská oblasť. V súčasnosti sú to: Bratislavská, Západoslovenská, Žilinská, Stredoslovenská, Podtatranská a Východoslovenská. Špecifickou bola Rómska oblasť, ktorá nebola budovaná na územnom, ale na etnickom základe. K celoslovenským orgánom patria rôzne rady (duchovná, zahraničná, programová, ,.....) a komisie. Súčasťou SLSK je aj odbor vodných skautov, ktorých metodicky vedie Hlavný kapitanát vodných skautov. Najvyšším orgánom je skautský snem. V čase medzi nimi organizáciu vedie náčelníctvo.

V druhom desaťročí nového storočia vznikla nová veková kategória rangers a rangerky vo veku od 15 do 18 rokov. Kategória roverov a roveriek sa posunula na vek nad 18 rokov a dospelých nad vek nad 25 rokov. Mladšie vekové kategórie ostali nezmenené.

Od vzniku Slovenskej republiky posty náčelníka Slovenského skautingu zastávali: Václav Rubeš, Ing. Marián Schmidt, RNDr. Jozef Šteffek CSc, Ing. Ján Pokorný, JUDr. Ľubomír Ondrušek, Peter Linek a MUDr. Ján Mitrík. Slovenský skauting je najvýznamnejšia a najpočetnejšia skautská organizácia v Slovenskej republike.

CENTRUM RÓMSKEHO SKAUTINGU

Organizácia vznikla v Košiciach na prelome rokov 2000 až 2001. Medzi zakladateľov patrili manželka Kolenovci. Oddiely a zbory rómskeho skautingu sa nachádzali v Košickom a Prešovskom kraji. Dňa 10.12.2002 sa zlúčili so Slovenským skautingom, vytvorili samostatnú skautskú rómsku oblasť. Bola to jediná skautská oblasť SLSK, ktorá bola

vytvorená na etnickom princípe, nie na teritoriálnom. Zrušená bola v roku 2021 aj jej organizačné jednotky boli začlenené do územných štruktúr Slovenského skautingu.

FEDERÁCIA SKAUTOV/ SKAUTIEK EURÓPY NA SLOVENSKU – FSE/UIGSE

Na Slovensku zaregistrovaná ako občianske združenie FSE/UIGSE – združenie katolíckych skautských vodcov a vodkýň na Slovensku. Federácia európskych skautov a skautiek je medzinárodné združenie kresťanských skautských organizácií Európy. Vo svojich materských krajinách sú zároveň členmi strešných národných skautských zoskupení (federácií, únií, asociácií, zväzov,...), ktoré ich zastupujú medzinárodnom skautskom hnutí WOSM a WAGGGS. Na Slovensku vznikli v roku 2009 z iniciatívy talianskych katolíckych skautov Associazione Guide e Scouts Cattolici Italiani (AGESCI). Hlavne zásluhou slovenského arcibiskupa Cyrila Vasiľa SJ z Vatikánu. FSE/UIGSE na Slovensku nie je členom medzinárodného skautského hnutia. Ich členská základňa na východe má stúpajúci trend. Zbory FSE – UIGSE sú v Bratislave, Košiciach, Prešove, Trebišove a Trnave. Majú okolo 260 členov.

- Vekové kategórie:
- lienky a vlčatá (do 11 rokov)
 - vodkyne a skauti (do 17 rokov)
 - strážkyne a roveri

Východoslovenskí činovníci Slovenského skautingu s arcibiskupom Cyrilom Vasiľom (v strede, v skautskej rovnošate) z FSE/UIGSE počas Euromootu 2007, ktorý sa uskutočnil na Slovensku a Poľsku

Skautský sľub skautov a skautiek FSE/UIGSE:

S Božou pomocou na svoju česť sľubujem, že sa budem zo všetkých síl snažiť slúžiť Bohu, cirkvi, vlasti a Európe, pomáhať bližným za každých okolností a zachovávať zákony skautské.

Sľubovým odznakom je textilná nášivka: červený kríž so žltou ľaliou na modrom, alebo béžovom štvorcovom podklade.

SKAUTSKÁ GILDA SLOVENSKA

Vznikla v roku 1991 ako Bratislavská skautská gilda – skautská organizácia dospelých. Organizácia sa v roku 1993 pretransformovala na Skautskú gildu Slovenska - skautskú organizáciu dospelých skautov a skautiek. Ich činnosť bola schválená ministerstvom vnútra SR a boli právnym subjektom. Organizácia mala 125 členov a od roku 1993 získala členstvo v medzinárodnom združení dospelých skautov a skautiek IFOFSAG. Z časti jej členskú základňu v roku 1994 posilnili oldskauti a oldskautky, ktorí po zrušení kmeňa dospelých odišli zo Slovenského skautingu. Postupne však strácali členskú základňu a hrozil im úplný zánik. S gildou spolupracoval Kruh dospelých skautov a skautiek Slovenského skautingu. Zo zvyšku členov gildy a z časti dospelých v Slovenskom skautingu zastúpených v Kruhu dospelých skautov a skautiek vytvorili 1.12.2012 nové združenie **DOSPELÝCH SKAUTOV A SKAUTIEK SLOVENSKA**. Združenie pracovalo neoficiálne, až 4.2.2020 ho legalizovali ako právny subjekt. V súčasnosti sú členom ISGF (nástupníčka medzinárodná organizácia dospelých po IFOFSAG od roku 2003). Prezidentom združenia sa stal Stanislav Vyhlídal. Bližšie informácie o členskej základni a organizačných zložkách združenia DSaSS nie sú známe.

SLOVENSKÝ SKAUTING KATOLÍCKY – zbory skautov prof. Hlaváča

Skautské oddiely a zbory, ktoré v roku 1994 a v ďalších rokoch vznikli pri občianskom združení Rodina prof. Hlaváča v Michalovciach. Hlaváčovi skauti vznikali hlavne na Zemplíne (Michalovce, Nižný Hrabovec, Sobrance, Úbrež, Zemplínska Teplica) a Šariši (Dlhá Lúka, Hermanovce a Zborov). Časť týchto zborov sa zaregistrovala v Slovenskom skautingu (Zborov, Dlhá Lúka,...), časť pracovala len pod občianskym združením. Tieto oddiely a zbory postupne zanikali. V súčasnosti pracujú už iba 126. zbor prof. Hlaváča v Hermanovciach (obnovená činnosť v roku 2004) a v roku 2019 obnovený 43. zbor prof. Hlaváča Dlhá Lúka, ktorí sú riadnymi členmi Slovenského skautingu.

SLOVENSKÝ KATOLÍCKY SKAUTING

Skautská organizácia založená v závere roka 1996 paradoxne členom náčelníctva Slovenského skautingu Ing. Vladimírom Adámkom. Organizácia v čase vzniku mala okolo 300 členov, ktorí sa odtrhli od Slovenského skautingu po VIII. Sneme SLSK v januári 1997. Ich počet sa postupne znižoval. V súčasnej dobe o existencii SKS nie sú žiadne informácie.

PRÍBUZNÉ HNUZIA A ORGANIZÁCIE

TRAMPING

Hnutie, ktoré vychádza zo skautsko – woodcrafterských koreňov. Jediné, ktoré politický režim nemohol ani oficiálne zakázať, keďže právne neexistovalo. Prežil od svojho

vzniku nepretržite až do súčasnej doby. Počas obdobia totality neorganizovane trampovalo aj mnoho skautských a woodcrafterských skupín. Aj v súčasnosti časť ich členskej základne tvoria aj bývalí skauti a skautky, ktorí sa v období dospievania, či už dospelosti rozhodli ísť vlastnou cestou bez oficiálnej organizácie (napr. niektorí členovia T.O Salamander Bardejovskké kúpele).

Tramping na Slovensko prišiel z Čiech. Po rozdelení Československa českí a slovenskí trampí organizujú spoločné Česko – slovenské (resp. Slovensko – české) potluchy. Jeden rok v Česku, nasledujúci na Slovensku. Prvý na Slovensku sa uskutočnil 27. – 29.5.1994 v lokalite Plevovec pod Javorinou (Moravské Lieskové). Na Slovensku sa konajú prevažne v okolí Bratislavy, Trnavy a na Záhorí. Uskutočnili sa aj pri Prievidzi (2008) a v roku 2014 v Čičave (okres Vranov nad Topľou). Storočnicu trampingu v roku 2018 oslávili českí, moravskí a slovenskí trampí na 25. Slovensko – českom potlachu pri obci Buková v Malých Karpatoch.

Skautky FSE/UIGSE z Litmanovej

ZÁVER

V tejto práci sa za obdobie prvej Československej republiky podarilo na Slovensku zmapovať dvadsaťjeden skautských organizácií a päť woodcrafterských. Uvedené sú iba tie, o ktorých existencii sa podarilo získať aspoň minimálne informácie. Štatistický počet je iba relatívny pojem. Na Slovensku mohli existovať oddiely skautských spolkov ktoré prevažne pôsobili v Českých zemiach, mohli existovať skautské oddiely ako sekcie pri rôznych cirkevných (napr. Združení slovenskej katolíckej mládeže), spoločenských, národnostných (napr. nemeckých), či športových spolkoch. V tomto prípade by počet skautských združení na Slovensku vzrástol.

Časť skautských organizácií na náboženskom, či národnostnom základe mali svoje ústredia a používali vlastnú symboliku, boli zároveň kolektívnymi členmi Zväzu junákov – skautov a skautiek RČS. Ak by sme tieto organizácie považovali len za organizačné jednotky Zväzu, potom by sa počet skautských spolkov na Slovensku značne zúžil.

Nezodpovedané otázky vyvolávajú židovské skautské organizácie. Mnohé z nich mali medzištátny charakter a pôsobili vo viacerých štátoch. K nim patria Brit Trumpeldor, Hašomer Hacair, športové hnutie Makabi... Činnosť ich pobočiek v jednotlivých krajinách musela byť schválená štátnymi inštitúciami. To prebiehalo v európskych štátoch v rôznych termínoch. Navyše, ich archívy väčšinou boli v čase 2. Svetovej vojny zničené. Preto vo zdrojoch dochádza často k rozdielnym údajom vzniku pobočiek, či úradného povolenia ich činnosti.

Nie všetky spolky, ktoré mali v názve „skautský“ dodržiavali skutočné skautské zásady. Niektoré boli doslova extrémistické a so skautingom stavanom na humanistických a demokratických základoch nemali nič spoločného. V Levoči v roku 1932 na Nemeckom štátnom reformovanom reálnom gymnáziu bol založený 52 členný VEREIN DER PFADFINDER IN DER SLOWAKEI (Spolok nemeckých skautov na Slovensku). Zakladateľom spolku bol Rudolf Kleckner, po ňom vedenie spolku prevzal Július Gretzmacher. Dievčatá viedla Angela Maternayová. Mali silné antisemitské zameranie a napokon sa úplne stotožnili s nacistickou ideológiou. Situácia napokon dospela k postupnému zrušeniu školy (v júli 1936), aj zákazu činnosti spolku.

Nezrovnalosti nachádzame aj v novodobej histórii skautingu. Získali sme informáciu, že v deväťdesiatych rokoch v Košiciach pôsobila skupina chlapcov, ktorí sa nazývali SKAUTI SV. JURAJA. Zopár fotiek, žiadne mená, ani konkrétnejšie údaje. Nepodarilo sa zistiť, či to boli členovia Slovenského skautingu. Medzi štátom uznanými organizáciami sa Skauti sv. Juraja tiež nenašli. Pravdepodobne išlo o skupinu chlapcov, ktorí neoficiálne a neformálne sa venovali skautskej činnosti a po čase zanikli.

Začiatkom deväťdesiatych rokov sme zaznamenali aj vznik FEDERÁCIE TATRANSKÝCH SKAUTOV - JUNÁKOV. Zakladateľom bol slovenský emigrant žijúci v Rakúsku Štefan Zajac. V roku 1992 žiadal pridruženie k Slovenskému skautingu s autonómnym členstvom, funkciu miestonáčelníka SLSK a vzniesol aj ďalšie nereálne požiadavky. Jeho žiadosť náčelníctvom SLSK bola zamietnutá. Nie je známe, či ich stanovy boli Ministerstvom vnútra schválené. Objavilo sa o nich zopár článkov v masmédiách, no rozruch okolo nich rýchlo utíchol. Nenašli sa ani informácie o existencii reálne fungujúceho oddielu, alebo zboru na území Slovenska.

Z príbuzného woodcraterského hnutia kmene Lesnej múdrosti na Slovensku existovali už od roku 1919 a existujú dodnes. Nikdy však nešlo o masovú organizáciu a informácie o nich sú iba sporadické. Ich história za prvej Československej republiky je dosť podrobne spracovaná v Kronike československého skautského hnutia od Bruna Břečku. Informácie sa ale týkajú iba českých zemí, zo Slovenska väčšinou chýbajú.

To isté môžeme povedať o trampskom hnutí. Nevytvorili organizáciu, preto neexistujú ani žiadne štatistické údaje. História trampingu v Čechách a na Morave za prvej republiky spracoval Josef Peterka, zvaný Bob Hurikán. Za prvej republiky bol tramping rozšírenejší iba v okolí Bratislavy. V súčasnosti trampské osady fungujú už po celom Slovensku. Údaje o histórii slovenského trampingu sa dajú získať z knihy od Zdenka Dočkala – Brčka: Údolia nestíchli.

Pramene:

- Androvič Š., Schlesinger R.: Židovský skauting na Slovensku
Brabenec Vojtech: Junák Považský 4
Břečka Bruno: Kronika československého skautského hnutia
Bučka Andrej: Židovské listy č. 40/2017, článok Skautská organizace Makabi Hacair vznikla před 90 lety
Csémi Szilárd: Maďarský skautský sľub v prúde dejín
Cvengroš V, Janza A.: Skautská príručka
Dočkal Zdenko: Údolia nestíchli – história trampingu na Slovensku
Ettler Dominik: Legio angelica – historie a inspirace pro výchovu ministrantů
Gašpar a kol.: História turistiky v Košiciach
Hagara Jozef, Dr.: Skauting v Trnave
Haladík Ondrej Bc.: Skauting v Piešťanoch v 20. Storočí
Jízdny Miroslav: Skautské rovnošatové odznaky
Kolektív autorov: Hašomer Hacair – história hnutia (Múzeum židovskej kultúry Bratislava)
Kolektív autorov: Osobnosti skautingu na Slovensku
Letz Róbert, Prof. PhD.: Slovenský zlatý orol a jeho samizdaty (Zborník ÚPN, 2020)
Loebl Jaroslav: História začlenenia slovenských dospelých skautov a skautiek do svetovej organizácie dospelých IFOFSAG – ISGF
Macek Alojz: príručka Katolícki skauti na Slovensku
Novák Michal: Vznik a činnosť prvých skautských oddielov na území Slovenska
Ozábál Jozef: Stručne o histórii skautingu v Trnave
Peroutka Jaromír: K pokrokovým tradíciám robotníckej turistiky. (časopis Krásy Slovenska)
Pecha Libor: Woodcraft – Lesní moudrost a lesní bratstvo
Radkovičová Jitka: Židovský skauting v Československu (časopis Maskil č.9/roč.11)
Šafaříkova Martina: Činnosť židovských mládežníckych organizácií v Československu
Šimková Mária a kol.: 80 rokov skautingu v Prievidzi
Špunar Jiří: Sportovní židovské kluby v novodobých dejinách (2007)
Václavová Zora: Náčrt histórie dievčenského skautingu na Slovensku (Skautské zvesti č.9/1994)
Príručka: Skautské rády DTJ
Skautské zvesti: č.9/1994
Skauting: – časopis Hlavného stanu Čs. obce skautov Baden Powellových
Vůdce: – časopis pre činovníkov Zväzu junákov – skautov RČS
Zálesák: - časopis Čs. zväzu pre pobyt v prírode
Wampum Nesketonu – časopis roč.XX/1993
Denník Ľud - prílohy Stopami trampov a táborníkov a Pod modrou oblohou
www. Handlová/skauting v handlovej.sk
www.trampnet.sk
<https://segi.sk>